...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 185 (12089)
1969 оной
августын 9,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

ГҮРЭНЭЙ ШУХАЛА УДХА ШАКАРТАЙ АСУУДАЛНУУД

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй арадай гэгээрэлэй, эрдэм наука ба соёл культурын талаар комиссиин заседани Кремль соо августын 7-до болоо.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта экономикын талаар мэргэжэлтэдые бэлдэхэ байдал тухай, ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ музейнууд болон культурын памятнигуудые хэрэглэлгые һайжаруулха тухай гүрэнэй ехэ шухала асуудалнууд зүбшөөн хэлсэгдээ. Комиссиин түрүүлэгшэ С. П. Трапезников заседани хүтэлбэрилөө.

СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министрэй нэгэдэхи орлогшо Н. Ф. Красновой элидхэлые комиссиин гэшүүд шагнаа.

Нийтын үйлэдбэриин экономическа ашаг урые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээнүүдые Коммунис парти болон Советскэ правительство манай орон дотор бэелүүлжэ байна. Мүнөө жэл промышленна бүхы предприятинуудые экономическа урмашуулгын ба түсэблэлгын шэнэ гуримда оруулга орон дотор дүүргэгдэхэ юм. Совхозууд ба барилгын эмхинүүд мүн лэ шэнэ гуримда орохонь.

Ажахын реформые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан ушар дээдэ ба дунда мэргэжэлэй экономистнуудые бэлэдхэхые нилээд һайжаруулха тухай, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, гүрэнэй зургаануудай органуудые экономистнуудаар хангаха асуудал манай урда табиба.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинууд һүүлэй жэлнүүдтэ олошоро, мэргэжэлтэд-экономистнуудые бэлдэн гаргалга ургаа гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Һуралсалай 1968 — 1969 онуудта экономическа ба инженерно-экономическа 34 ВУЗ-да, 326 техникумдэ, университет болон бусад дээдэ һургуулинуудай 200 гаран экономическа факультедүүдтэ экономистнууд бэлдэгдэжэ гараа.

Дээдэ ба дунда мэргэжэлтэй экономистнуудай тоогой ургажа байгаашье һаань, арадай ажахын һалбаринуудай эрилтэнүүд хүсэд хангагданагүй.

Энэ асуудалые комиссида дуулгахаар бэлдэһэн бүлэг депутадуудай хүтэлбэрилэгшэ А. Г. Крипковагай мэдээсэл соо экономистнуудые бэлдэхэ байдал тухай һонирхолтой материалнууд дурдагдаа. Украинын, Белорусиин, Казахай республикануудта, Россин Федерациин Пензенскэ, Эрхүүгэй, Челябинска болон бусад областьнуудта экономистнуудые бэлдэхэ хэрэг шэнжэлэгдэһэн байгаа.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта экономикын талаар мэргэжэлтэдые бэлдэлгые саашадань һайжаруулха зорилготойгоор хэдэ хэдэн тодо дурадхалнуудые комисси баталан абаа.

Хоёрдохи асуудалаар СССР-эй культурын министрэй орлогшо В. И. Поповагай элидхэл комисси шагнаа.

Олонхи музейнүүдэй хүдэлмэри манай арадай революционно үнгэрһэн хэрэгые шэнжэлэн үзэхэ ехэ эрилтэнүүдые хүсэд ханганагүй гээд депутадууд С. А. Ефремов, Н. В. Красилщикова, Е. И. Брылина, К. Муртазаев болон бусад үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэв.

Ажалшадые хүмүүжүүлхы зорилготойгоор музейнүүдэй хүдэлмэри саашадань һайжаруулхаар хараалһан хэдэ хэдэн дурадхалнуудые комисси батадан абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. М. Клычев, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Спиридонов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата тушаалтад, министерствэнүүд болон албан зургаануудай түлөөлэгшэд тус комиссиин хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

(ТАСС).

АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭР ЗЭРГЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭБ?

ҮХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

ҺЭШЭДЫНЬ ХААНА ГЭЭШЭБ?

...ажахынууд үбһэндөө ...һайса гаран хоножо ...ной ургасын муушаг ... үбһэ шадаал һаа ...тула колхоз, сов... сабшалангаа гар ...сабшаха гэжэ оролдо... соорхой, гол мурэ... ...рог дээгүүрхи но... ...лаахай гэхэ мэтэ ...на.

...бэлэдхэлгэдэ үб... хүн зон олоороо, ...хабаадалсана. Гэрэй ...үүд, пенсионернүүд, ...һурагшад воскресни...оо гарана. Юрэдөөл ...һа малда үбһэ тэ... бэлэдхэхын тула ...го гаргагдана.

... гэхэдэ, аймагай ...жэтэ колхозой саб... ехэл аали намдуу. ...уу. Үбһэ хуряалга ...ной, машина, техни... хүдэлжэ, эршэтэй ...й бусалжа байхань...агүй.

...алан дээрэнь саб... ургаагүй юм гү? ...сабшахаар үшөө бо...лхыень хүлеэнэ гээшэ ...

... бэшэ. Энэ кол...даг сабшалан ехэ, ...шье һайн. Мүн ... үһанда абташадаг, ... эртэ хагдардаг, гол ... алтирог, ой, бургаа...й газаршье бии.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эндэ үбһэ түлэг сабшажа, хуряажа эхилхээр болоһоор үнинэй. Аймагай зарим ажахынууд хэдэн арбаад һүри үбһэтэй болоод байна ха юм. Харин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид үбһэндөө жэгдэрэн орохо тухай һаял хөөрэлдэжэ эхилэнхэй.

Мүнөө үень тус ажахыда модо, бургааһанай ногоон мүшэр, намаа суглуулха хүдэлмэри гол түлэб һургуулиин һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй хүсөөр хэгдэнэ. Тэрэшэлэн Н. Панафидинай хүтэлбэрилдэг бригада горох обёос хоёрой холимол ургасые сабшажа, силос дарахаяа һаяшаг гараа. Намаг гэжэ газарта луговод С. Таракановскиин даадаг батахан звено үбһэ сабшажа байна. Бусад бригада, звенонуудынь хүдэлжэ үшөө эхилээдүй.

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө үедэ үбһэ хурлахада эгээл зохид, наратай сэлмэг үдэрнүүд байна. Хэрбээ энээнһээ хожомдоо һаа, үбһэ һайн шанартайгаар абаха таатай хаһа үнгэрхэнь ха юм. Нигэжэ ногоон үшөө һайса ургаха гэжэ хүлеэжэ, унжагайржа байбал, һүүлэй һүүлдэ бүришье бэрхэтэй байдалда орожо болохол.

Гэгээтын, Цагаатайн нэлэнхы сабшалан дээрэ хүн зон, машина, техникэшье харагданагүй. Нэгэ тобойжо харагдаха һүришье байхагүй. Цагаатай голой адагта хэдэхэн гар хажууршадай хүдэлхэнь лэ обёорогдоно. Тэдэнэр юун өөдэтэй газар хорооховоб даа.

Эндэ үбһэ хуряаха оньһожоруулагдаһан отряд бии. Теэд тэрэнэйнь хуряаха, сомохо үбһэн байхагүй. Тэрэнь үшөө сабшагдаагүй һууна ха юм.

Үбһэеэ хаана, хайшан гээд сабшаха, хуряахаяа хонишодшье мэдээгүй байна. Тэдэнэй олонхинь үбһэ хуряалгадаа ёһоор бэлдээшьегүй. Гурбадахи отделениин Б. Курикаловай даадаг хонишодой бригадын бригадиртай хөөрэлдэхэдэ, мориной тоног зэмсэг, косилка, аса, тармуур гэхэ мэтэнь үшөө бэлэн болоогүй хэбэртэй.

Хэдэн отарануудай хонишодые хамтаруулжа, нэгэ звено болгоод, бүхы хэрэгтэй юумээр хангаа һаань, мүнөө түлэг үбһэ хуряажа байхаар һэн. Теэд энэ асуудалые шиидхэхэ тухай хэншье һаналаа табинагүй.

Эдэ бүхы асуудалнуудые түргэн шиидхэжэ, үбһэ хуряалтадаа бүхы хүн зоноо, техникээ элсүүлэн табиха саг үни тулаа. Мүнөө үдэр хоног бүхэн үнэтэй. Теэд колхозой правлени, отделениин эрхилэгшэ Г. М. Пашинский юундэшьеб яаранагүй, дан һанаа амар һууна. Нигэжэ байһаар «һуудал һубайржа», бүришье шахардуу байдал тохёолдожо болохол.

В. КЛОЧИХИН.

Зэдын аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сэлэнгын совхоздо үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһан пенсионер Аюша Будаевич Эрдынеев.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ВЬЕТНАМАЙ АРАДТА

ДОНЕЦК, (ТАСС—РАТАУ). Эрхэ сүлөөгөө, бэеэ даалхай байдалаа хангахын түлөө тэмсэжэ байһан Вьетнам арадай үнэн зүбтэй хэрэг дэмжэхэеэ, бүхы совет арадтал адли, эрмэлзэгшэ Донецкэ областиин ажалшад Вьетнамай фондодо ехэ хубитаяа оруулба.

Вьетнамай үхибүүдтэ эльгээгдэхэ эм домуудтай, хубсаһа хунартай, нааданхайнуудтай посылканууд бэлдэгдээ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР И. Е. МИРОНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын театрай искусство ба телевидениин хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, РСФСР-эй габьяата артист, Улаан-Үдын телевидениин студиин режиссёр нүхэр **Миронов Иван Елизаровичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан 1969 оной августын 8.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

НҮХЭР В. А. САЛОМАТИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан республикын Хүдөө ажахын министерствын кадрнуудые бэлдэхэ ба шэлэн абаха талаар таһагай начальник нүхэр **Саломатина Вера Александровнае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй **грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь. К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной августын 8.

...РЫСӨӨНЭЙ ...ДҮН ...ОЛОГДОБО

...ой Министрнүүдэй Совет ...союзуудай областной Со...енна предприятинуудай ...жүүлагшад, ухаалан зо...гда дэлгэрһэн социалис ... жэлэй түрүүшын хаха...олон гаргаба.

...шина» заводой, Зэдын ...либденэй комбинадай ...жүүлагшад үйлэдбэридэ ... ехэ ажал ябуулжа, энэ ...түрүүлжэ гараа. Түрүү ... эдэбхитэйшүүлдэ ...тухэригэй мүнгэн шан ба...лобо.

...предприятиин уралан на... 3-дахи мүнгэн шанда ...мотив-вагон заһабарил... түрүү юумэ үүсхэгшэд ...й, Тимлюйн цементын ... 200 түхэригэй, барилтын ...остопоездын эдэбхитэй...түхэригэй 3-дахи мүнгэн ...

... дурадхал үйлэдбэридэ ... ехэ алмалта хэһэн ...гай бригаданууд мүнгэн ... байна.

...Кузнецов, И. Шишмарев, ... гэгшэдһээ бүридэһэн ...» заводой эдэбхитэй...ада, А. И. Плаксин, ..., И. М. Романов, З. К. ...гшэдэй Зэдын воль...рэй комбинадай бригада...гэн шан олтогдобо.

...водой уралан нарижуу... Птицин, С. Ф. Фабри... Бурмаев, локомотив-вагон ... заводой эдэбхитэйшүүл ...й, М. Ф. Погорелов, ...трико-трикотажна фабри... Хартынюк, Г. В. Федо... 2-дохи мүнгэн шанда ...

... заводой эдэбхитэй ...жүүлагшадай хоёр бри... һүури эзэлжэ, мүнгэн ...лоо.

...нарижуулгын ажалда эдэб...алдаһан, эдэбхи үүсхэл ...иалис мүрысөөндэ шал... нарижуулагшад мүн ...шанда хүртэбэ. 40 түхэ...мүнгэн шанда Н. П Бо... вольфрам-молибденэй ... К. Воробьев (ЛВРЗ), ...в («Сибэлектромонтаж» ...хүртэһэн байна. 30 тү..., 20 түхэригэй 3-дахи ...дэн уралан нарижуу...олгогдаба.

ХЯМДА СЭНТЭЙ МЯХАН АБТАНА

Мал шахан таргалуулха совхоз Түнхэндэ бии юм. Колхоз, совхозуудһаа гү, али ажалшадһаа худалдажа абаһан малаа шахан таргалуулаад, гүрэндэ тушаадаг болоһонһоонь хойшо ажахынь олзо доход жэл бүри дээшэлнэ.

Хэрбээ 1967 ондо энэ совхоз центнер мяха абахын тула 240 түхэриг гаргашалдаг байгаа һаа, 1968 ондо тэрэнь 134 түхэригтэ хүрөө. Байгша оной зургаа һарын турша соо абтаһан мяханайнь өөрынь үнэ сэн 97 түхэригтэ болобо.

— Мяха үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэн саашадаашье хямдарха. 1969 оной туршада малаа таргалуулһанай ашаар 1100 центнер мяха абаха түсэбөө 150 процент дүүргэжэ, гүрэндэ жэлэй дүүрэтэр 1665 центнер мяха тушааха арга боломжо бидэндэ бии,—гэжэ совхозой директор Аюша Санданович Удаев хөөрэнэ.

Ута гэгшын байра соо бүлэг бүлэгөөрөө шахагдажа байһан гахайнуудые харахадаа үнэхөөрөөл мяха элбэгжүүлхые хүсэлэг зон байна гэжэ найдахаар. Ажахынуудһаа 75—80 килограмм татаха гахайнуудые тушаажа абаад, хоёр һарын туршада харууһалха зуураа, сүүдхэ бүхэндэ шэгнүүрыень түсэбэй ёһоор 160 грамм нэмээхын орондо 700 граммаар нэмээнэ. Гахай бүхэниинь 130 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдана.

Нигэжэ 1969 оной түрүүшын хахадта ганса нэмэлтэ шэгнүүрһээ олдоһон аяар 251 центнер гахайн тарган мяха гүрэндэ тушаажа, хахад жэлэйнгээ түсэб 125 процент дүүргэнхэй.

Үбэлдөөшье, зунай сагта һэрюун зохид эндэхи байра соо оройдоол нэгэ хүн ажаллажа, 300 гаран гахай харууһална. Энэ ажал Трофимова Татьяна Ивановна хэнэ.

— Гахайнуудаа шадаал һаа богонихон болзор соо таргалуулха гэжэ оролдоноб. Зоотехнигэй табижа үгэһэн саг соо бүхы хүдэлмэрэе гүйсэдхэнэб. Эндэхи гол хүдэлмэриин оньһожоруулагдаһан хада ажаллахань хүнгэн. Тиимэһээ энэ байра соо 400 гахай ядалгүй шахахаар,— гэжэ энэ гахайшан хөөрэнэ.

Мүн энэ совхоздо 626 эбэртэ бодо мал бэлшээн таргалуулагдана. Тэдэнэй 246-ниинь Эрхүү голой Бадар гэжэ нугада бэлшээгдэнэ. 380 үхэр Саянай ара талын Илчэр гэдэг Жалга голой хүндыдэ уһа, ногоон элбэг соогуур зуһана. Эдэ мал дунда зэргээр шэгнүүрээ сүүдхэ бүхэндэ 800 граммһаа доошо бэшэ нэмээнэ.

Ямар аргаар эдэнэр малаа һайса таргалуулжа шаданаб? Нэн түрүүн малшад һүрэгүүдээ хорёодо оруулангүйгөөр, үдэр һүнигүй бэлшээнэ. Һүрэгөө орхингүйгөөр, мал адуулагшад сособой ходо байдаг. Тиихэдээ дүршэл ехэтэй малшад бэлшээреэ саг үргэлжэ һэлгүүлдэг, нэгэ газартаа удаан адуулдаггүй гуримтай. Малай бэлшээридэ тэжээлэй дабһа тараагдаһан байдаг.

Ажахын суута малшад Ханда Тайхаева, Гарма Буртигарова гэгшэд мүнөө жэл ажалдаа һайн амжалтануудые туйлахаар шиидэнхэй. Тэдэнэй харууһалга доро байһан залуу мал зуһалангһаа буужа ерэн сасуугаа зелёнко дээрэ оруулагдаха. Иимэ зорилготойгоор мүнөө совхозой Үлэнтын нюрганда 30 гектар, Ёнгоргодо—120 гектар зелёнко таригдаһан байна. Зелёнко дээрэ мал шахан таргалуулха үеые эндэхид хонгор намарай «тоһо шахалгын үе» гэжэ нэрлэнэ. Энээниие зүбөөр хэрэглэхэнь тон шухала байһые мэдэржэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд мүнөөнһөө бэлэдхэл хэжэ байнхай. Малай байрлаха хашаа, хорёонууд хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүд заһабарилагдажа дүүрэв.

Мүнөө үедэ шахан таргалуулагдаха малдаа хэрэглэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэнэ, шэмэтэ силос дарагдана.

— Манай совхоз нёдондо жэл республика дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һүури эзэлжэ гараа һэн. Тиимэһээ мүнөөшье жэлдэ энэ һуурияа алдахагүйн түлөө оролдожо байнабди,—гэжэ совхозой главна зоотехник Георгий Афанасьевич Сороковиков хэлэнэ.

Нёдондо жэлэйхитэй сасуулжа харабал, энэ ажахын ажал хэрэг жэгдэржэ, урагшатайгаар ябуулагдана. Республика дотороо мяха элбэгжүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон совхозой малшадай һанаһандаа хүрэхэнь дамжаггүй.

Ш. БАЙМИНОВ.

Зураг дээрэ: 1. Мал шахан таргалуулха энэ совхозой гахайшан Татьяна Ивановна Трофимова. 2. Механизатор Иван Данилович Трофимов гахайн эдеэ хоол буйлуулжа байна.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Һаяхан республикымнай Верховно Соведэй Президиум хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг Министерствын хүдэлмэри тухай асуудал ээлжээтэ зүблөөн дээрээ хаража үзөө. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1968 оной апрелиин 12-то гарган «Совет эрхэтэдэй оруулһан гомдол мэдүүлгэ, һануулга тухай» тусхай Указай хэр дүүргэгдэжэ байһыень тодолбо.

Тус шалгалтын ёһоор республикын хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг министерство үшөөл һайнаар хүдэлмэреэ ябуулжа шадаагүй гэжэ элирүүлэгдээ. Ажалшадай оруулһан гомдол, мэдүүлгые саг соонь хаража үзэнэгүй. Энээн дээрэһээнь боложо, олон тоото ажалшад дээдын органуудта болон газетын редакцинуудта хандаха баатай болоно. Хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангадаг министерствын хэрбээ эдэ бүхы асуудалнуудые саг доронь шиидхэдэг байбалнь иимэ алдуу эндүү гарахагүй бэлэй.

Жэшээлхэдэ, республикымнай олонхи хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай болон министерствын («Ремобувь» комбинадай, тиихэдэ телеательейн) органуудта энэ асуудал тон һулаар табигданхай гэжэ һануулха хэрэгтэй. Ажалшадай оруулһан зарим нэгэн гомдол гуйлтанууд даншье һаа удаан саг соо харагдадаггүй гү, али оройдоошье анхаралда абтангүй хэбтэдэг гуримтай. Иимэ баримтануудые яашье тэсэхын аргагүй гэжэ сэхэ мэдүүлэгдээ.

Загарайн, Кабанскын, Түнхэнэй ажалшадай эрилтэ гуйлтые хангадаг комбинадуудта, мүн Улаан-Үдыншье предприятинуудта энэ асуудалаар мүртэй юумэн хэгдээгүй гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Ажалшадай оруулһан гомдол гуйлтанууд, мэдүүлгэнүүд саг болзор соогоо бүридхэлдэ абтадаггүй, үнгэржэ ерэхэдээ, зарим нэгэ бэшэгүүд оройдоо үгы болошодог.

Ажалшадай оруулһан гомдол гуйлтые, эрилтэ тэмдэглэдэг дэбтэргүй комбинадууд үшөөл бии байһаар. Жэшээлхэдэ, Баунтын, Бэшүүрэй, Зэдын, Хэжэнгын, Сэлэнгын хүн зоной эрилтэ хангадаг комбинадуудта иимэ ушар үшөөл үзэгдэһөөр.

Ажалшадтай уулзаха, хөөрэлдэхэ асуудал олонхи эмхи зургаануудта һулаар табигданхай гэжэ сэхэ зааха хэрэгтэй. Улаан-Үдэ хотын зарим комбинадуудта эмхи зургаануудта ажалшадтай уулзаха хүдэлмэри һулаар табигданхай. Эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд болзорлоһон сагтаа уулзалга хэнэгүй. Мүн иимэрхүү ушар байдал Баунтын, Кабанскын, Хэжэнгын, Яруунын, Түнхэнэй хүн зоной эрилтэ, гуйлтые хангадаг комбинадуудта үзэгдэнэ.

Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ гол анхаралай хандуулагдаагүй дээрэһээнь иимэ ехэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэд бэшэ шалгалта хэһэн дээрэһээнь зарим эмхи зургаануудта мэдээжэ дутагдалнууд дабтагдажал байһаар.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум хүн зоной эрилтэ, гуйлтые хангадаг комбинадай министр Г. А. Ереминдо эдэ бүхы дутагдалнуудые ойрын сагта усадхахыень дурадхаа.

Гадна Верховно Соведэй Президиум аймагуудай болон городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэрине саг соонь шалгажа байхаар хараалаа. Энэ хэмжээ ябуулгын ёһоор аймагай, городой ажалшадай депутадуудай Соведүүд абажа боломоор хэмжээнүүдые тэрэ доронь абаха, үзэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха ёһотой болоно.

Апрельскэ тезисүүдээ бүгэдэндэ соносоон, В. И. Ленин Таврическа ордондо үгэ хэлээ һэн. Петроград. 1917 оной апрелиин 4.

ТАСС-ай фотохронико.

ФИНЛЯНДИ. Таннер городтохи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ музей соо.

ТАСС-ай фотохронико

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ЭДЭБХИТЭЙШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

Энэ хүнэй урда техническэ литература, элдэб тоо харуулһан данса гэхэ мэтэ ходо дэлгээтэй байдаг. Иван Григорьевич Петров тоо бодолгодо эзэлэгдэн, наранай орожо, оройн болоһые обёорноошьегүй.

Иван Григорьевич хэдыдэхи үдэрөө үглөөгүүр ажалдаа эртүүр ерэжэ, халаанай дүүрэһэн хойноошье гэртээ харихаяа яаранагүй, хэжэ эхилһэн ажалаа үргэлжэлүүлжэ байнхай. Цехэй начальник байһан тулададаа тэрэнэй анхарха, һанал бодолоо хандуулха асуудал олон. Хүдэлмэриингөө түсэб зохёохо, коллективэй дунда хөөрэлдөө үнгэргэхэ, хэрэгсэл, материал эртээнһээ бэлдэхэ, түсэбэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһые хинан шалгаха, үйлэдбэриин ондоо асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй.

Харин үдэр бүриин нимэ уялга дүүргэхынгээ хажуугаар Иван Григорьевич уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, ходо эдэбхи үүсхэл гаргадаг.

Элдэб химическэ арга хэрэглэн, малай яһа, эбэр зөөлэрүүлхэнь хүшэр гү, али орёо байгаагүй. Харин тэрээгээр элдэб зүйлнүүдые хэхэнь бэлэн бэшэ байба. Химическэ олон шэнжэлгэ, туршалга хэгдээ, техническэ литература шудалагдаа. Химик-конструкторнуудтай олон асуудал зүбшэн хэлсэгдээ, заабари абтаа. Теэд лаб дээрээ гараһан үрэ дүн тэрэнэй һанаа амаруулаагүй байба.

Юу хээ һаа, ямар холисо нэмээ һаа, бэхи һайн хэрэгсэлнүүдые хэжэ, ехэнхи ушарта хэрэглэгдээгүй һаладаг үйлэдбэриин хаядаһанһаа бүхэ материал абажа болохоб? Энэ асуудалда эзэлэгдэһэн Иван Григорьевич хэдэн дахин лэ туршалга хэдэг болобо.

Үнэтэ модон, үнгэтэ металл цехэй үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ, ехэ аша туһа үгэдэгүй. Эдэ материал ондоо тээ бүри ехэ аша туһатайгаар хэрэглэжэ болохо. Теэд тэдэнэй орондо хэрэглэгдэхэ хэмэл зүйлнүүдые олохо хэрэгтэй.

Амжалта бэлээр түйлагдаагүй байха. Зүб шиидхэбэри олохын тула анхарал оролдолго гаргагдаа, олон туршалга хэгдээ. Химическэ түсхай нэгэ зүйл нэмэжэ, бүхэ һайн шэнэ материал олобоб гэжэ уралан нарижуулагша нэгэтэ ехээр баярлаа һэн. Теэд түрүүшээр тэрэ шэнэ зүйлые үйлэдбэридэ хэрэглэхын аргагүй байшоо. Дахинаа шэнжэлгэ, бэдэрэлгын бүхы хүдэлмэри шэнээр эхилхэ, ондо ондоо туршалгануудые хэхэ хэрэгтэй болобо.

Зарим нэгэ хүнүүд юушье болохогүй, аша үрэ гарахагүй, дэмы сагаа һалгаанаш гэһэншье юм. Заатагүй зүб шиидхэбэри оло, энэ шинии уялга гэжэ хэншье хэлээгүй, баадхаагүй. Бүтэхэгүй юумэ эхилээб гэжэ тэрэ өөрөө нэгэтэшье һанаагүй, нэгэл арга бии ёһотой, би тэрэниие олохоб гэжэ бодожо ябаа.

Иван Григорьевич хэдэн жэлэй туршада энэл һанал бодолдо эзэлэгдэһэн, шэнэ шэнэ туршалга хэжэл байгаа. Үнэхөөрөө юумэ шэрдэхэ багахан бииро хэхэдэ яахадаа үнэтэ модон, үнгэтэ металл хэрэглэгдэнэб? Үнэгүй ондоо юумээр бииирын барюул хэжэ болохогүй гээшэ гү? Мүнөө дээрээ үйлэдбэриин хаядаһан болодог малай зарим эбэр, яһа хэрэглэжэ болохол. Теэд ямар аргаар тэдэниие үйлэдбэрилжэ, бэхи һайн барюул болгохо байнаб? Уралан нарижуулагша энэ асуудалда харюу үгэхэ шэнжэлгын хүдэлмэри дахин хэнэ. Олон жэлэйнь оролдолго аша туһаяа харуулба. Түрүүшын амжалта түйлагдаа. Малай эбэрээр, яһаар бииирын барюул хэхэ технологи олдожо, нарижуулан һайжаруулагдажа байна. Модон, металлай орондо үйлэдбэриин хаядаһан хэрэглэгдэжэ, ехэ алмалта хэгдэхэ болоо.

Шэрдэлгын бииирын барюул үнэгүй ондоо материалаар хэхэ үшөө нэгэ дурадхал уралан нарижуулагша оруулба. Ленинэй орденто мяха-консервын комбинатай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилдэг цехэй начальник И. Г. Петров уралан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн юм.

Шубуунай үдэ, нооһоор хэдэг элдэб үнгэтэ сэсэгүүд худалдаанда гүйсэтэй. Харин бүри һая болотор үдэ, нооһоной хаядаһан хэрэглэгдэдэггүй байгаа. Уралан нарижуулагша энэ шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргаһан юм. Хэрэгтэй үнгэтэй элдэб шэрэ олохо, технологи шудалха, нарижуулан һайжаруулха, кадрнуудые һургаха эрилтэ табигдаа. Нимэ продукци бүтээжэ эхилхын урда мүн лэ шэнжэлгэ, бэдэрэлгын ехэ ажал, олон туршалга хэһэн юм. Худалдаанда гүйсэтэй хэмэл сэсэгүүд предприятида олзо доход үгэдэг байна.

Дотор хубсаһанай шарпинуут гүс цехтэ үйлэдбэрилэгдэнэ. Мүнөө энэ ажал оньһожоуулмал аргаар бүтээгдэнэ. Харин урдань гарай хүсөөр хэгдэжэ, ехэ гаргашатай байһан. Хүдэлмэришэн бүхэн халаан соогоо 6000 дахин станогой кнопко дарадаг һан. Эсэбэритэй энэ ажалые оньһожоруулха шэнэ түхеэрэлгэ уралан нарижуулагша зохёоһон байна. Шагта хэхэ автомат шахуу түхеэрэлгэ техническэ соведээр һайшаагдажа, үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг болоо. Тэрэнэй ашаар энэ ажалай бүтээсэ хоёр дахин шахуу дээшэлүүлэгдээ.

Слесарь Максим Фефеловтэй хамта үшөө нэгэ түхеэрэлгэ зохёожо, хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэдхэһэн байна.

Уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын ажал өөрын хуулитай, ёһо гуримтай гэжэ хэлэхээр. Бэрхэшээлһээ айдаг, гэдэргээ сухаридаг гү, али ямаршье юумэндэ һанаа амараар хандадаг хүнүүд хүндэтэ энэ ажалда хабаадажа шадахагүй байна. Ухаан бодолоо ходо гүйлгэн, ямар нэгэ шухала асуудал шиидхэхэ гэһэн һанал эрмэлзэлтэй, һүбэлгэн ухаатай хүнүүд лэ үйлэдбэридөө ехэ аша туһа хүргэдэг гээшэ. Иван Григорьевич иимэ хүнүүдэй нэгэн.

Малай нооһо угааха, сэбэрлэхэ оньһон арга цехэй уралан нарижуулагшадай анхарал оролдолгоор бүтээглээ. Цехэй начальник И. Г. Петров энэ хүдэлмэри хүтэлбэрилһэн, хэрэгтэй туһаламжа хүргэһэн юм. Нооһо һамнаха шэнэ машина цехтэ бүтээгдэжэ байна. Уралан нарижуулагша Петровой дурадхалаар хэгдэжэ байгаа түхеэрэлгэ хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэн болгохо, бүтээсэень горитой ехээр дээшэлүүлхэ юм.

Цехэй начальник өөрөө уралан нарижуулгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, үйлэдбэриин олон асуудал амжалтатайгаар шиидхэнэ. Цех үйлэдбэриингөө түсэб ходо дүүргэдэг, ажалдаа һайн үрэ дүн түйладаг. Цехэй коллектив комбинадай, завод, цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Тэдэнэр комбинат соогоо эгээл түрүүлэн табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабари дүүргэжэ, 1970 оной түсэбөөр арад зоной хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээжэ эхилээ. Табан жэлэй эхинһээ хойшо үйлэдбэриин хуушан талмай дээрэһээ продукци абалга 25 процентээр дээшэлһэн байна. Коллективэй түйлаһан эдэ бүгэдэ амжалтада цехэй начальнигай үзүүлһэн нүлөө, анхарал оролдолго яһала ехэ.

Түрүү цехэй хүдэлмэришэд табан жэлэй даабариие 1970 оной апрелиин 22 болотор дүүргэхэ уялга абаад, хэлэһэн үгэлөө хүрэхөөр ажаллажа байна.

Г. ХАРЧЕНКО.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин фермэнүүдтэ Роза Пурбуевна Гомбоева хүдэлжэ эхилһээр 12 жэл болобо. Энэ үе соо үнеэдые харууһалха талаар һайн дүй дүршэлтэй боложо, ажалдаа ехэ амжалта түйлана. Мүнөө нүхэр Гомбоева даажа ябаһан 11 үнеэнһээ үдэр бүри 90—100 килограмм һү һаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Роза Пурбуевна Гомбоева.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото

ССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭ ХАМГААЛ…

Газар арад зониие эдеэ хоолоор хангадаг. Эгээл иимэһээ газарай хүрьһые гэмтэлгэһээ аршалан хамгаалха асуудал мүнөө хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй һанаа сэдьхэл зобоодог. Манай парти ба правительствын 1967 ондо баталан абаһан тогтоол газарай хүрьһэнэй һалхинда үлеэлгэжэ, уһанда нуража гэмтэлгэтэй тэмсэхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байна.

Энэ шухала шиидхэбэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһые ССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги өөрынгөө заседани дээрэ зүбшэн хэлсээ.

Газарай хүрьһые гэмтэлгэһээ аршалан хамгаалгада партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бүри ехэ анхарал хандуулдаг болоо, тиихэдээ энэ хэмжээ ябуулгые гүрэн түрын шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолодог болоо гээд коллегиин заседани дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Газарай хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй тэмсэхэ талаар 1968—1970 онуудта хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээн бүхы республикануудта тодорхойлогдонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ улам бүри ехэ хэмжээтэй газар шаблаагүй плугаар хахалагдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ 14 миллион гектар газар иимэ плугаар хахалагдаһан байха юм. Тэрэ тоодо Казахстанда 8 миллион шахуу гектар, РСФСР-тэ 4,5 миллион гектар газар шаблаагүй плугаар хахалагдаһан байна.

Нёдондо жэлдэ ороной ажахынууд 5 миллион гектар талмай дээрэ газарай хүрьһэнэй гэмтэлгэдэ хүргэдэггүй түсхай сеялкэнүүдээр орооһото ургамалнуудые тарея. Бэе бэеһээнь зайтайгаар зурууд зурууд газарта газарые шаблаагүй плугаар хахалжа, орооһо таряа тарихада ехэ талмай дээрэ газарай хүрьһэнэй гэмтэлгые зайсуулха арга олгоһон байна. Энэ талаар Павлодарска областиин таряашад мэдээжэ амжалтануудые түйлаа.

Хадын ташалангай газарай хүрьһэнэй гэмтэлгэтэй амжалтатайгаар тэмсэл хэгдэнэ. Нёдондо жэлдэ 9 миллион шахуу гектар ташалан газар хүндэлөөшэнь хахалагдаа, хонхорнууд гаргагдаа, бураздаанууд таталгаа. Тэрэ тоодо РСФСР-тэ дүрбэн миллион, Украинада 4,3 миллион гектар газар иимээр хахалагдаа.

Газарай хүрьһэ хамгаалха зорилгоор севооборотуудые хэрэглэхэ ябадал зарим зэргээр һайжараа гээд коллегиин заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Газар хамгаалха зурууд ой модо тариха хүдэлмэриин хэмжээн нэмээ. 1968 ондо колхоз, совхозуудта поли хамгаалха зурууд ой модонууд 66 мянган гектар (энэ хадаа 1967 онойхидо эрхэдөө 35 мянган гектараар ехэ), харин жалгын эрьеэр, добо дошонууд дээгүүр, элһэн соогуур—290 мянган гектарта (1967 онойхидо орходоо 89 процентээр ехэ) ой модон таригдаһан байна.

Поли хамгаалдаг ой модон орон дотор бүридхэлдэ абтаа. Тэрээндэ үндэһэлэн, ажахынууд һаяшагай таригдаһан ой модонуудые мүнөө харууһална.

Газарай хүрьһэнэй гэмтэлгые зайсуулха бүхы хэмжээ ябуулгануудые Украинын, Молдавиин, Алтайн хизаарай, Курска ба Белгородско областьнуудай колхоз, совхозууд абаһан байха юм.

Газарай хүрьһэ хамгаалха хүдэлмэриин нилээд һайжарбашье, зарим республика, хизаар болон областьнуудта газарай хүрьһэнэй уһанда эдюулэн нуража гэмтэлгэтэй тэмсэл һулаар хэгдэнэ гэжэ коллеги дээрэ тэмдэглэгдээ. Газарай хүрьһэнэй гэмтэдэг районуудай зариманднь газарай хүрьһэнэй гэмтэлгые һаатуулхаар агротехникэ мүнөө хүрэтэр хэрэглэгдэнэгүй. Газарые һалхинда үлеэлгэжэ гэмтэлгэһээ хамгаалха зорилгоор паарые бэе бэеһээнь зайтайгаар, зурууд зурууднаар хахалха, зурууд зурууднаар тарилгануудые хэхэ, тэдэнэй хоорондо олон жэлэй ургамалнуудые зурууд зуруудаар тариха гэхэ зэргын үрэ ехэтэй хэмжээнүүд Сибириин, Хойто Казахстанай хэдэн олон областьнуудта удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Кокчетавска областьдо хүрьһэ хамгаалха зорилгоор орхигдоһон һолоомын узуур паарай гурбанай нэгэ хубиһаа бага бэшэ, Карагандинска областьдо зурууд зуруудаар хахалагдаһан паар бүхы тарилгын талмайн оройдоол нэгэ процент, Новосибирск —13, Целиноградска—18 процент болоһон байна.

Буряадай АССР-… областьнуудта газа… рилхэ шэнэ техни… наар нэбтэрүүлэг…

Шаблаатай … хэрэглэдэг, хүрьһэ … оборотуудай үгы б… риин, Урда Урал… Хойто областьнуу… нуудта 1968 ондо … гэжэ, газарай хүрь… тэһэнэй шалтагаан…

Поли хамгаалха… тоодоггүй дээрэһээ … Украинын урда та… та энэ жэлэй үбэл, … шоройто һалхи бүр… марай таряан ехээр … хүрьһэн муудаа.

Газарай хүрьһэнэ… лэн нуража гэмтэл… ротехническэ хэмжэ… РСФСР-эй Европо… таряалан эрхилдэг … лоруссида, Дунда А… нуудта, Закавказиин… лэгдэнэ. Энэ гэмтэ… тулада хойшолуул… нуудые абаха—эд… үбһэ ногоо тарижа… тэй.

Трактор ба хүдө… на бүтээлгын мини… гиин заседани … эрилтэнүүд табигда… хадаа газарай хүр… тэй тэмсэхэ техни… хые үшөөл дутама… нөө бии байһан … рижуулан һайжаруу… ухаалан зохёохо … наар хэрэглэгдэнэ. … газарай хүрьһэнэй … сэхэдэнь таряаша… тэй байна бшуу.

Поли хамгаалха … нуудые тариха түсэ… гээгүй Казахстанай, … зиин. Азербайджана… организацинууд шу…

КПСС-эй ЦК-гай, … стрнүүдэй Советэй … гэхэ зорилготой т… нүүдые коллеги хар…

Ханын һонин тухай тэмд…

ДАЙШАЛХЫ ТУҺАЛАГША

Заводой партийна эхин организациин секретарь Захар Ефремович Сучков омоггойхоноор нигэжэ хөөрэнэ:

— Улаан-Үдымнай «Электромашина» заводой тэмдэгтэй мантан томо автокранууд, электромоторнууд, мүн бусадшье оньһон түхеэрэлгэнүүд ганса республикын, Эхэ ороной али олон газарнуудта бэшэ, мүн хилын саана мэдээжэшье, суутайшье болоһоор үнинэй. Манай эбтэй эетэй коллектив гүрэнэйнгөө шухала даабариие саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэдэг заншалтай.

Заводой партийна организаци хүдэлмэришэдые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй хаба шадалые табан жэлэй түсэбые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэлгэдэ элсүүлхэ зорилгоор горитой оролдолго гаргана. Эндэ ханын хэблэл ехэ үүргэ дүүргэнэ. Заводой партком цех бүхэндэ ханын газетэ саг үргэлжэ гаргажа байха асуудалда анхаралаа онсо табина. Цехүүдэй ханын газетэнүүд дээрэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй амжалтанууд тухай соносхогдоно, түрүү дүй дүршэл согсологдон харуулагдана. Хүдэлмэриин дутуу дундануд шүүмжэлэгдэнэ, залхуу зайрангууд хатуугаар зэмэлэгдэнэ.

Электромеханическа цех. Энэ хадаа заводой томо цехүүдэй нэгэн юм. «Заводой зүрхэн гээ хада алдуу болохогүй» гэжэ цехэй парторг Евгений Иннокентьевич Перфильев энеэбхилнэ. Бидэнэр шууяа нээрээ ехэгүй. хотирхой ута цех соогуур ото ябан гаража, цехкомой таһалга соо орообди. Теэд профсоюзай цехком соошье түмэрэй хангираан соносоһоор. Заншаагүй аад лэ дүлиирэн алдамаар.

— Харыт даа,— гэжэ Евгений Иннокентьевич цехэй ханын газетын номернуудые стол дээрэ дэлгэнэ.

— Хүдэлмэришэднай газетынгээ ээлжээтэ номерой гарахые хүлеэжэ ядан байдаг заншалтай.

Парторгын нигэжэ хэлэхэдэнь үнэншэнэб. Юуб гэхэдэ, газетэдэ толилогдоһон материалнуудынь тон һонирхолтойгоор, хүнэй анхарал татамаар бэшэгдэнхэй бшуу. Богонихонууд аад, тоб гэһэн информационно мэдээсэлнүүд. Удхынгаа талаар хурса, уншахада орёо бэшэ, булта тодо һонор хэлээр бэшэгдэнхэй. «Электродвигатель» газетын нэгэ номер хаража үзэе. Түс номер агуу ехэ Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан социалис уялганүүдые хэр зэргэ дүүргэжэ байһан ушарта зорюулагданхай. Бүхы материалнуудынь түрүүшүүлэй амжалта тухай хөөрэнэ. «Сагые ахин ябагша» гэжэ тэмдэглэл. Энээн соо фрезеровщик Федор Симонов тухай хэлэгдэнэ. Федор Симонов табан жэлэйнгээ түсхай даабариие гурбан жэл гурбан һара соо дүүргэнхэй. Ленинскэ ажалай алдар солын дэбтэрэй түрүүшын хуудаһанда нэрэеэ бэшүүлээ бшуу. Цехэй хүдэлмэришэд хэдэн жэлэй туршада 15000 электродвигатель хабсаргажа шадаа. Энэнь хамта дээрээ Куйбышевска ГЭС-эй турбиные эрьюулжэ шадаха хүсэтэй байна бшуу. Энээн тухай заахан тэмдэглэлээр газетэ уншагшадтаа соносхоно. «Амжалтаар, комсомолшууд!» гэһэн тэмдэглэл соо цехэй комсомолшуудай ажалай илалта тухай хэлэгдэнэ. Гэбэшье «Электродвигатель» газетэ ганса амжалта болон илалтанууд тухай бэшэнэ гээ хада алдуу болохо. Түс номер соо «Бидэнэр ажалай журам нягтаар сахиха ёһотойбди» гэжэ статья толилогдонхой. Статьягай автор ажалай журам нарииваар сахиха шухала байһан тухай асуудал табижа, дутуу дундануудые элирхэйлэн шүүмжэлнэ.

Газетын редколлеги (редакторынь Николай Степанович Демин) хүдэлмэриингөө түсэбые һара урда табидаг гуримтай. Номер бүхэнэйнь түсэб цехэй партбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ баталагдадаг юм.

Ханын хэблэл ганса «Электромашина» заводой партийна организациин дайшалхы туһалагшань болоод байна бэшэ. Улаан-Үдын шэлэй заводой парткомой «Стекольщик» гэжэ орган парткомой социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ яһала туһаламжа хүргэнэ.

«Стекольщик» гэжэ ханын газетэ заводой проходнойн дэргэдэ, олоной нюдэн дээрэ түсхай стендэ хадаатай байдаг. Хүдэлмэришэн бүхэн ханынгаа газетын гарахатай зэргэ дары уншаха аргатай. Түс стендын хажууда хүн зон хододоо олоороо сугларанхай байдаг шуу.

Заводой парткомой, профсоюзай завкомой үүсхэлээр эндэ Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан харалга-конкурс эмхидхэгдэдэг юм. Ханын газетэ энэ хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Конкурсын соносхогд… «Минута—үнэтэй с… рүү бэшэг газетэ … түрүү бэшэг иимэ … нүүдээр түгэсэнэ: … Конкурсдо эдэбхитэй… далсажа, эмхидхэл… асуудалаар һанамжа … дые оруулагты!» Х… ралга-конкурсын ду… томохон бэшэг толи… на. Энэ бэшэг соогоо … коллеги хадаа конк… оруулагдаһан дурад… тобшохоноор хөөрэ… шээлхэдэ, харалга-к… хидхэхэ цехүүдэй … мянга гаран дурад… юм. Тэдэнэй 102-нь … нэбтэрүүлэгдээ. Хар… гала эдэбхитэйгээр … на цехэй хүдэлмэриш… саа. Тэдэнэр 204 … лаа.

«Стекольщик» гэж… зетэ (редакторынь … ненко) шэлэй заво… организациин ёһотой … болонхой.

Владимир Ильич … рэһөөр 100 жэлэй ой… зорюулагдаһан соц… нуудые дүүргэхэ, … рысөө бүри үргэнөөр … хэрэгтэ ханын хэбл… хэ үүргэ ехэ. Хаан… организаци энэ шуха… зүбөөр хэрэглэжэ ш… дэл хэрэг үйлэ үрг… ажалай амжалта түй… түү дунданууд саг … хагдадаг гэжэ ажаб… нэ.

К. …

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Баян-Голой һаалиин гүүртэ совхоз, аймаг соогоо түрүү фермэнүүдэй тоодо ородог юм. Энэ гүүртын коллектив һү һааха, гүрэндэ худалдаха һара, квартал бүхэнэйнгөө түсэб ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар үнгэрбэшье, түс гүүртын ажалай дүнгүүд Үдынгөө совхоз дотор эрхим һайн байгаа. Юуб гэхэдэ, фермын коллектив ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ, бэе бэедээ туһалалсадаг, зоотехническэ заабаринуудые нариинаар сахидаг, дүршэлтэй бэрхэ зон ха юм.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб Баян-Голой фермын коллектив амжалтатай һайнаар дүүргээ. Һү һааха даабаряа 141,7 процент гэхэ гү, али 1254 центнер түсэбтэй аад, 1411 центнертэ хүргөө. Тиихэдэ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 152 процент дүүргэжэ шадаһан байна. Фермэ дээрэ бүхыдөө үнеэн бүриһөө 6 һарын туршада 1044 килограмм, тэрэ тоодо июль һарада 263 килограмм һүн һаагдаа.

Жэлэй түрүүшын хахадта фермын һаалишад Мария Банзаракшеева 1180 килограмм, Елена Рассадина—1152, Елима Банзаракшеева—1149, Гармажап Жимбеева—1050 килограмм һү үнеэн бүриһөө һааһан.

Энэхи гүүртын һаалишад Кабанскын совхозой болон Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой һаалишадай, мал адуулагшадай уряалаар зунай үедэ ехэ һү һааха мүрысөөндэ оролсоһон байна. Тиихын түлөө һаалиингаа мал үргэсэ һайнтай, уһа элбэгтэй газарнуудаар адуулдаг болоо.

Гүүртын мал адуулагшад Аюша Гончиков, Минвали Фахуртинов, Николай Бояркин гэгшэд һаалишадтаяа хамта һү һаалияа дээшэлүүлхые оролдодог зон юм.

Июль һарыншье дүүрэхэдэ гүүртын дүршэлтэй һаалишан Цырма Базарова, Мария Банзаракшеева, Цыпилма Самбуева, Елена Рассадина, Гармажап Жимбеева гэгшэд эрхим дүнгүүдтэй гараба.

Фермын коллектив ехэ һү гүрэндэ тушаахые оролдоһоо гадна, тэрэнээ һайн шанартайгаар тушаана.

Фермын тоо бүридхэгшэ Фатыма Газисовагай тушааһан һүн гансал хоёрдохи группынхяар абтажа, 3,8 процент тоһолигтой, 18 градус эхүүн байдаг. Эндэхи һаалишад үглөө, үдэшэ бүхэндэ һаалидаа гарахадаа сэбэр сагаан халаадуудые үмдэжэ ажалаа эхилдэг, һаалингаа урда үнеэдэйнгээ дэлэн угаадаг заншалтай байна.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хура бороогой яһала ехээр ороһоһоо уламжалан, бэлшээриин ногоон һайжаржа байна. Тиихэдэнь түс фермынхид үнеэдээ гурба дахин һаажа захалаа.

— Ойн баярай урдахи жэлэйнгээ социалис уялга дүүргэхэл байхабди,— гэжэ эндэхи һаалишад, отделениин хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Эбтэй ажалладаг, абаһан уялгануудаа дүүргэхые эрмэлзэдэг энэ коллективэй һаалишадай хэлэһэн үгэлөө хүрэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Б. ЛАНДАПОВ.

Хори.

МАНАЙ СПОРТСМЕНҮҮД ХАБАТАЙЛ

[...]НӨӨДЭР-
[...]ЗКУЛЬТУР-
[...]НИГУУДАЙ
[...]ХЭСОЮЗНА
ҮДЭР

[...]Г ДЭЭРЭ: Сибириин ба[...] зүгэй эдиршүүлэй [...]даагаар үнгэргэгдэһэн [...] илажа гараһан спор[...]рай кандидат Николай [...] Палкин.
[...] ЗАХАРОВАЙ фото.

Мүнөөдэр эдир залуутай һайндэр—физкультурнигуудай Бүхэсоюзна үдэр. Оронойнай бүхы арад зон заншалта энэ һайндэрөө 30-дахяа тэмдэглэжэ байна.

Ажалшан түмэндэ бэеын залуур энхэ, гоё һайханиие болон хүсэ шадал түгөөгшэ бүгэдэ арадай энэ һайндэр В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан СССР-эй профсоюзуудай зунай IX спартакиадын түгэсхэлэй наадануудай үдэртэй тохёолдобо.

Үргэн ниитын хабаадалгатай энэ спортивна ехэ хэмжээ ябуулгын дүн-гүүдые хаража үзэхэдэ, «физкультура ба спортые арад зоной ажаһуудалда нэбтэрүүлхэ» гэһэн Коммунис партиин уряагай болото хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие эли тодоор баталан харуулна.

Буряадай физкультурнигууд өөһэдынгөө энэ һайндэрые али зэргэ амжалтаар угтааб? Үнгэрһэн энэ үе соо ямар шэнэ амжалта, илалтанууд туйлагдааб?

Нилээд ехэ юумэн хэгдээ! Физкультурнигуудаймнай тоо 20 шахуу мянган хүнөөр олошороод, мүнөө 160 мянгаһаа халинхай. Эдэнэр өөһэдынгөө ажалай үдэрые һэргэлэнэөр угтадаг, сүлөөтэй сагаа аяншалгада гү, али волейбол, городки гэхэ мэтын элдэб түрэлэй спортын наадан-да зорюулдаг хүнүүд байха. Ганса-хан үнгэрэгшэ жэлэй туршада «СССР-эй турист» гэһэн тэмдэг 5000 гаран хүн абаа бшуу. Амаралтын үдэрэй аяншалгануудта 130 мянга шахуу хүн хабаадалсаһан байха. Тэдэнэй дундаһаа нилээд олониинь физкультурын коллективэй гэшүүн бэшэ байхадаа болохо. Тээд тэдэнэр үнэндөө физкультурнигууд ха юм.

Республика доторнай спортын хүгжэлтэ харуулһан тоо, баримтанууд угаа һонин. 1968 ондо урда жэлэйхиһээ аяар 5 мянгаһаа дээшэ тоогой спортын разрядтайшуул тодорбо. Энэ нэгэ жэлэй туршада спортын 20 мастер урган гараа. «СССР-эй спортын мастер» гэһэн мүнгэн тэмдэг зүүһэн хүнүүд—велосипедээр урилдаанай бэрхэшүүл, буряадай заншалта наадан—һур харбаанай мэргэшүүл Галина Эрдынеева, Вячеслав Гуров, Батожаб Бальчинов болон бусад урган гараа.

Физкультура ба спортые өөһэдынгөө ажабайдалай таһаршагүй хуби гэжэ тоолодог залуушуултай коллективүүд олон бии. Физкультура хадаа залуу үетэнэй ажал, һуралсал болон хүмүүжэлгэдэ эгээл һайн нүлөө үзүүлнэ.

Борьёогой совхозой физкультурнигуудай коллективые абаал үзэе. Тэндэ зуу гаран хүнһөө бүридэһэн спортколлектив хүдэлнэ. Эдэнэр спортын олон янзын наадаар мүрысөөнүүдые үнгэргэдэг. Волейбол, баскетбол, санын урилдаан, мэргэн буудалга, футбол, бокс, дүрэ буляалдаагаар бүхэшүүлэй тэмсээн тэндэ хододоо боложо байдаг юм. Тус совхозой бүхэшүүл эгээл хүшэтэйшүүл гэһэн алдар суу мэдээжэ болонхой.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулга тосхониие һайн мэдэхэшьегүй хүнүүд байжа болохо. Гэбэшье энэ тосхоной спортсменүүдые москвагайхид таниха болонхой. Суулгын һургуулиин шабинар өөһэдынгөө хүсөөр ямар гоё стадион барьяаб! Тэндэнь аймагай, мүн республикынгшье ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ. 5—10-дахи классай һурагшад барандаа физкультурнигууд, элдэб секцинүүдтэ хабаададаг. Һурагшад-спортсменүүд республика дотороо бэрхэшүүлэй тооло орохол ёһоороо ороно бшуу. Тэндэхи олохон спортсменүүд республикын суглуулагдамал командануудта оролсодог. Олониитын физкультурна хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө тэндэхи һургуулиин коллективтэ Бүхэроссиин дамжуулгын Улаан туг барюулагданхай.

Физкультурын иимэ түрүү коллективүүд республика доторнай үсөөн бэшэл. Хориин, Түнхэнэй, Кабанскын, Загарайн аймагуудай физкультурна коллективүүд баһал нилээд урдуур һуури эзэлдэг юм. Эдэ коллективүүдһээ гадна, физкультурна бүри томо нэгэдэлнүүд манайда бии. «Ажалай резервнүүд» гэжэ бүлгэмэй спортсменүүд жэл ерэхэ бүри амжалтаһаа амжалтада дабшаһаар. Энэ бүлгэмэй эдир велосипедистнүүд Россиин Совэдэй дамжуулгын кубок табадахи жэлээ алдангүй бариһаар.

Спортын барилга, түхеэрэлгээр һүүлэй жэлнүүдтэ бүри ехэ юумэн хэгдэбэ. Дүрбэн томо спортивна залтай, трибунатай, табан зуун хүнэй һууритай угаа томо комплекс бариг-дажа, залуушуулай мэдэлдэ үгтэнхэй. Профсоюзуудай мүнгэ зөөреэр нёдондо жэл туристын типовой гурбан бааза баригдажа, ашаглалгада үгтөө һэн. Мүн республикын колхоз, совхозуудта, һургуулинуудай дэргэдэ олониитын хүсөөр олон спортзал, стадионууд шэнээр байгуулагдаа.

Спортын хуушанай заншалта бокс, санын урилдаан, мэргэн буудалга, шатар, бүхэшүүлэй барилдаан гэхэ мэтын олон түрэлэй нааданууд үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ, олониитын шадабари болохотой хамта, Буряад орон доторнай спортын шэнэ зүйлнүүд—шайбатай хоккей, һур харбалга, туризм болон бусад гоё һайхан нааданууд нэбтэрэн хүгжөөгдэбэ.

Сибириин арадуудай зунай заншалта спартакиада дээрэ манай һур харбаашадай команда өөһэдынгөө капитан Д. Эрдынеев түрүүтэй нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. РСФСР дотор түрүү һуури эзэлэлгээр байгша ондо үнгэргэгдэһэн санаашадай мүрысөөндэ Буряадаймнай санаашад хоёрдохи шанда хүртэһэн юм. Манай мэргэн һур харбагша Даши Эрдынеев Россиин Федерациин онсо шалгарһан чемпион, СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн болонхой. Мүнөө хайшаашье харахадамнай физкультурна хүдэлөөнэй үргэн дэлисэ эли тодоор үзэгдэнэ. Эдэ бүхы байдал дээрэһээ харахада, физкультура ба спорт болбол Буряадай ажалшадай ажаһуудалда бата бэхеэр нэбтэрэн ороһониинь элеэр тодорно.

Али бүхы амжалта, илалтануудые өөһэдынгөө дурлаһан ажал хэрэгтэ хамаг хүсэ шадабаряа бүрин үгэдэг хүнүүд шиидхэнэ. Габьяатай хүнүүд манайда үсөөн бэшэ. Тэдээн тухай очерк, зохёолшье бэшэжэ болмоор. Тиимэ зарим нүхэдые нэрлэбэл: спортын һайн дуранай «Ажалай резервнүүд» бүлгэмэй совет[эй] харюусалгата секретарь А. К. Лубков, физкультурын багшанар Лев, Нина Бобровтон, Буряадай багшанарай институдай бэеын физкультурын кафедрые даагша, РСФСР-эй габьяата тренер А. А. Атарханов, хүдөөгэй һургуулинуудай багшанар Р. Зонхиев, В. Олзошкин болон бусад олон бии.

Республика дотороо физкультура ба спорт хүгжөөлгэдэ комсомолой болон профсоюзай организацинуудай нүлөөн эли бодо дээшэлээ. Спортивна барилга, түхеэрэлгэдэ мүнгэ зөөришье ехээр табигдадаг болоо. Байгша ондо аяншалгын бааза, спортивна барилгануудта 500 мянга гаран түхэрит һомологдоһон байна. Комсомолой, профсоюзуудай эмхинүүдэй хабаадалгагүйгөөр спортын ямаршье хэмжээнүүд үнгэргэгдэдэггүй гэжэ мэдээжэ ха юм.

Заншалта һайндэртэй дашарамдуулан, үнгэрһэн үе соо хэгдэһэн ажал хүдэлмэриингөө амжалта, илалтануудые сотсолхо зуураа, ажалшадай физкультурна хүмүүжэлгэдэ үшөө бии байгаа дутагдал, алдуу эндүүгээ хаража үзэхэ ёһотойбди. Дутагдал[нуу]д яһала олон бии. Элэ бүгэдые аймаг, районуудаар болоһон, мүн республикын спортивна бүлгэм, эмхинүүдэй конференцинүүд элирүүлэн тэмдэглэһэн, саашалаа эдэ дутагдалнуудые зайсуулха тухай хэмжээнүүдые хараалһан байна.

Физкультурна хүдэлөөнэй урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Предприяти, барилга, эмхи зургаан, совхоз, колхозууд, илангаяа һургуулинууд, дээдэ һургуулинууд хадаа ниитын элүүржүүлгын, спортын хүдэлмэриие али болохоор хүгжөөхэ ёһотой гэһэн КПСС-эй ЦК-гай заабариие бэелүүлхэ хэрэг бүхы спортивна эмхинүүдэй, тренернүүдэй, багшанарай болон республикын ниитын физкультурна эдэбхитэдэй гол анхаралда байна. Партиин табиһан эдэ зорилгонууд бэелүүлэгдэнэ, саашадаашье алгадгүй бэелүүлэгдэжэ байха.

Б. САНДАНОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй суртал нэбтэрүүлгын бүлгэмэй түрүүлэгшэ.

[...]Г ДЭЭРЭ: һур харбалга.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

МАНАЙ БЭРХЭ БОКСЁРНУУД

ЗОРИГТОЙШУУЛ

«Буряад залуу гурбан хүбүүдэй нэгэниинь заал һаа боксер байдаг юм» гээд хүршэ хизаар, областьнуудай түлөөлэгшэдэй зугаахин хэлэдэг үгэ бии. Үнэндөө эгээ тиимэ байгаашьегүй һаа, шандааһа шангатай, али юумэндэ атима шадамгай, һонор һэргэлэн, зоригтой—иимэ эрхим эрын эрдэм бэлигээр тэгшэ залуу хүбүүдээр Буряад оромнай баян шуу. Дэлхэйдэ нэрэ суугаа алдаршуулһан ахамад боксер Велиптон Баранников байгаа. Тэрэнэй, бусад совет эрхим түрүү боксоошодой мүрөөр ябажа, алдар солоо дуудуулжа эхилһэн зарим залуу боксернууд тухай эндэ тобшохоноор тэмдэглэе.

Валерий Стрельников. Буряадай багшанарай институдай студент. Республикымнай эрхим боксёрнуудай нэгэн. Энэ хүбүүнэй нэрэ гансахан республика дотороо бэшэ, харин эндэһээ бүри холуур, үргэн Совет орон соогуур, гадаадын гүрэндэшье мэдээжэ болонхой.

Валерий хадаа боксоор республикынгаа, ниислэл Улаан-Үдын чемпион байхаһаа гадна, уласхоорондынгшье ехэ ехэ уулзалгануудта илалта туйлажа байһан намтартай.

1966 ондо СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй боксернуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ илажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Тэрэ жэлдээ Россиин Федерациин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ золтой байгаа. Иимэ үндэр нэрэ Валерий Стрельниковтэ тиимэ хүнгэнөөр олдоо бэшэ.

Орон дотороо болоһон дээдын мүрысөөнүүдтэ тэрэнэй илажа гараһан һонин уулзалгануудые дурсая.

СССР-эй суглуулагдамал командын мэдээжэ боксер, Мехикодэ болоһон Олимпиин нааданда хабаадагша Запорожецые диилээ һэн. Союз дотороо хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн 1968 оной ехэ тэмсээнэй чемпион В. Ивановые баһал илажа шадаһан байна.

Һаяшаг Саратов хотодо боложо дүүрэһэн Россиин Федерациин чемпионадта Валерий Стрельников түрүүлжэ гараа. Эндэ болоһон бүхы уулзалгануудые саг болзорһоонь урид илалтаар түгэсхэһэн байха юм. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ элитэ боксер Ю. Крюковтэй туладахадаа, бүхы гурбан раундые эрид шанга, булюу добтолгоор түгэсхөө. Мүрысөөнэй табан судьянар барандаа нэгэн һаналтайгаар Валерий Стрельников илаба гэжэ шиидхэһэн байна.

Энэ гаһар бэрхэ боксёрые бэлдэжэ, «гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ» хүргэһэн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай физкультурын кафедрые даагша, РСФСР-эй габьяата тренер А. А. Атархановай аша габьяа тон ехэ байгаа бшуу.

* * *

Борис Зориктуев. Энэ эдир залуухан хүбүүн Зүүн-Сибириин технологическа институдай студент. Ерээдүйн эрдэмтэ-механик, тус институдай механическа факультедэй гурбадахи курсда һуралсана.

Боксын гоё наада һайхашааһан Борис Зориктуев эдир багаһаа эхилэн, шурбэһэ, балсангуудаа эршэдхэжэ захалаа һэн. Һара, жэл үнгэрхэ бүри тэрэнэй хүсэ шадал шангадажа, арга дүрэнь нэмэжэ, зориг хүсэлынь хатуужаа. Арһан бээлэйн оншото буудал, мэргэн онолынь эдир эзэндээ амжалта, илалтануудые асаран омогорхуулдаг болоо бэлэй.

Һайн дуранай спортивна «Труд» бүлгэмэй түбэй зүблэлэй 1966 ондо эмхидхэһэн эдиршүүлэй ехэ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа түрүү һуури эзэлжэ, Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй зоной чемпионой алдар нэрэдэ хүртэһэн байна. Мүн эдиршүүлэй дундаһаа түрүү һуури эзэлэлгээр республика дотороо болоһон мүрысөөнүүдтэ нэгэтэ бэшэ илажа, чемпион нэрээ алдаршуулаа.

1968 ондо эдиршүүлэй дунда Петрозаводскдо болоһон мүрысөөндэ РСФСР-эй шанда хүртөө. Мүн тэрэ жэлдээ эдиршүүлэй дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ өөрын шэгнүүртэн (51 килограмм) соогоо илажа, СССР-эй чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэ абаһан байна.

Залуу хүбүүн замаа алдангүй, багшынгаа һургаһан эди шэдиие улам хурсадхан ябабал, алдар солын үргэн харгыда гарахань лабтай. Тэрэнэй багша РСФСР-эй габьяата тренер А. Б. Ринчинов бэлигтэй шабияа эрхимээр хүмүүжүүлхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоно.

Мүнөө Борис Зориктуев Красноярска хизаарай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсахаар бэеэ бэлдэжэ байнхай.

Д. ЦЫБЕНОВ.

Капиталай оронуудтахи забастовочно хүдэлөөнэй һара бүриин шэнжэлэл

ЗАБҺАРЛАЛГАГҮЙГӨӨР ТЭМСЭНЭ

[...] дэлхэй дээрэ үнгэрһэн [...] хэдэн забастовкын бо[...]тистигууд үшөөл тооложо [...]нэй тоо нилээд олон [...]. Электронно-тооололгын [...] һарын дүнгүүдые шэн[...]нэй туламуудай һай[...] үзэхөөр мэдээнүүдые [...] байха.

[...]лай оронуудай бүхы горо[...]жо байһан ангиин тэм[...] ехэ фронт дээрэ амарал[...] дашарамдуулан үзэгдэдэг, [...]дүү үешье» мүнөө жэлдэ [...]нүүдые дурдая.

[...] ажалай министерствын [...]лһан мэдээнэй ёһоор [...] түрүүшын зургаа һарын [...] США-да миллион зуу мян[...] забастовко хээ. Ээдэ [...] 18 миллион хүдэлмэриин [...]. Удаадахи июль һарада [...] шахуу промышленна[...] стачканууд хүсэтэйгөөр [...] Нью-Йоркын ба Канзас-си[...], Бостоной электри[...] Калифорниин городуудай [...], Джорджиин «Дже[...]» гэжэ компаниин ав[...] бүтээгшэд, Колорадохи [...]» гэжэ заводой хүдэлмэ[...]өө шухала эрхые бо[...] хамгаалан тэмсэһэн [...] кемикл» завод атомна [...] комиссиин сэрэгэй [...] дүүргэдэг юм. «Гудрич» [...] гуталай фабриканууд [...], «Джон Хэнкок мьючуел» гэжэ страховой компа[...] мянга шахуу алба хааг[...] гараагүй. Мичиган [...] «Калумет энд Экла» гэжэ [...] монополитой забастов[...] байһан горнягууд болон [...] тэмсэнэ. Хүн зоной [...] ашаар жэл шахуу саг [...] үргэлжэлжэ бай[...] профсоюзуудайнь дурадхаһан [...] батална эрилтэ хү[...] хэнэ.

[...] ушэмшэстэй тодо жэ[...]. Негр-медицинскэ сест[...] забастовко. Чарльстондо [...] штат) 113 үдэрэй [...] үргэлжэлөө. Тэдэнэр ажа[...] байдал һайжаруулгаар [...] профсоюзай эрхые мэдэрүү[...] тэдэниие айлгаа, [...] гаргахабди гэжэ заная. [...] медицинскэ сестранууд тэсэн [...] илалта туйлаа. Иимэ [...] туйлааб гэхэдэ, тэдэ[...] организацинууд, тэ[...] США-гай олон городой [...] эдэбхитэйгээр дэмжэээ.

Июлиин эсэстэ Канадаһаа иимэ мэдээсэлнүүд абтаа:

Садбери ба Порт-Колборн городуудта (Онтарио провинци) «Интернэшнл никель компаниин» заводуудай 18 мянган хүдэлмэришэнэй забастовко гурбан неделиин турша соо үргэлжэлжэ байнхай. Шеффервилледэ (Квебек) ба Лаврадор-ситидэ (Ньюфаундленд) «Айрон ор компани оф Канада» гэжэ компаниин мянга гаран горнягууд майн эхиһээ хойшо забастовко хэнэ. Британская Колумбия гэжэ провинциин телефонно станцинуудай 6.300 технигүүд ба алба хэгшэд һарын урда тээ хүдэлмэреэ орхиһон байна. Мүн лэ провинциин нефтехимическэ заводуудай хүдэлмэришэд ба Ванкувертэхи эдеэ хоолой магазинуудай гурба мянган наймаалагшад хоёр һарын турша соо забастовко хэжэ байһаар. Ажалшадай добтолон баһлахадань ээзд баяшуул буулта хэхэ ушартай болоно.

Латиин Америкын ехэ түби дээрэ Рио-Гранде һээ урдуур июль һарада болоһон олон зоной хабаадалгатай забастовконууд болон демонстрацинуудые имагтал тоолохын тулада хэдэн хуудаһан хэрэгтэй болохо байгаал даа. Демократическа эрхэ ба сүлөөе хамгаалан, империалис мүлжэлгэдэ, юумын үнэ сэнгэй хүндэрэлгэдэ, полициин хашалта хэһээлтэдэ эсэргүүсэн, забастовконуудта хабаадагшад тэмсэл хэнэ. Латиин Америкын оронуудта олон зоной хабаадалгатайгаар июльдэ болоһон тулалдаанууд соохоо зарим нэгыень тооложо дурдая:

Уругвай. Правительствын хорилто хэһэн болобошье, зарим түрүү үзэл баримталдаг газетэнүүдые хаанда буруушаалгын тэмдэг болгон корреспондентнүүдэй, хэблэлэй хүдэлмэришэдэй хэжэ байһан забастовко үргэлжэлһөөр. 500.000 гэшүүнтэй Ажалшадай Национальна конвентын эмхидхэһэн 48 часай бүгэдэ ниитын забастовко болоһон байна.

Аргентинэ. Онсо байдалай тогтоогдон, сэрэгэй засагаархидай шэрүүн шангаар алалга хюдалга хэдэг болобошье, правительствын хашалтануудта эсэргүүсэн, салин хүлһэ дээшэлүүлхын, арестовалагдаһан хэдэн олон зуун профсоюзна ударидагшадые, ниитын ажал ябуулагшадые, хүдэлмэришэд, студентнүүд болон тарлашадые сүлөөлхын түлөө ажалшадай забастовконууд болон бусад тэмсэлэй хэгдэдэггүй нэгэшье үдэр байхагүй. Кордовын металлургнууд, түмэр замшад, автомобиль бүтээгшэд, Мардель-Плата гэжэ портын морягууд Тукуман городой химическэ ба шэлэй промышленностиин предприятинуудай, сахарна заводуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай, Каньяда-де-Гомес городой 30.000 хүн зон забастовко хэжэл байһаар.

Венесуэлэ. «Иладос С. А.» гэжэ бүд нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэдые полициинхидэй зэрлиг муухайгаар хашаһан, сохиһондо харюу болгон, Гуаремосто бүд нэхэгшэдэй забастовко болоо. Аргентинэдэхи тэмсэлшэдтэ талархалгын тэмдэг болгон Венесуэлын ажалшадай нэгэдэмэл центрэй уряагаар забастовконууд үнгэргэгдэнэ.

Монополинуудай ашa түһые харан, салин хүлһэ «немээхэгүй» гэһэн лейборис правительствын политикада эсэргүүсэн, Англиин ажалшад июль һарада эдэбхитэй тэмсэлээ үргэлжэлүүлээ. Забастовочно байлдаанууд багшанар, түмэр замшад, докёрнууд, морягууд, металлургнууд, хэлхээ холбооной технигүүд, автобусуудай жолоошод, бусад ажал хэдэг хүнүүд хабаадаа.

Италида социальна зүрилдөөн угаа шангаар болоо. Энэнь юун дээрэһээ харагдааб гэхэдэ, правительствэнэ кризис ехээр унжагайржа, капиталда туһаллаг баруунай реформистнууд дахяад урагшагүйдүүлээ. «Мүнгэнэй тулмагуудай» түшэг тулгуурида үргэн олон арад зоной ехэ добтолго хэхэдэ, Римэй «Аполлон» гэжэ тон томо полиграфическа комбинадай хүдэлмэришэд илангаяа шалгараа. Предприятиин урдын эзэн комбинадые хаажа, сүлөөрһэн мүнгэ зөөриие хонжоо наймаа хэхын тулада хэрэглэхые хүсэһэн байха юм. Ажаллаха эрхэеэ хүдэлмэришэд ба алба хаагшад жэл үлүүтэй саг соо үзэгдөөгүй ехэ үсэлөөр хамгаалаа. Тэдэнэр илалта туйлаа. Комбинат «промышленна шэнэдхэлгын институт» гэдэг гүрэнэй хиналта доро мүнөө ороод, июль һараһаа дахяад хүдэлжэ эхилээ.

Франци, Испани болон бусад оронуудта олон тоото забастовконууд болоо.

Забастовконууд тухай мэдээсэлнүүдые уншахада, тэдээндэ хабаадагшадай тэсэбэритэй, шиидэнги байһаарнь һонирхонгүй гарахын аргагүй. Энэ хадаа капиталис оронуудай хүдэлмэришэн ангиин жэл ерэхэ тудам хатуужалтай боложо байһые, өөһэдынгөө зорилгонуудые бүри эли тодоор ойлгодог, тэдэниие туйлаха бүри шууд сэхэ, зүб зам олодог байһыень үнэмшэтэйгээр гэршэлжэ үгэнэ.

Мүнөө ажалшад экономическа тэмсэл хэхэһээ гадна, политическэ эрилтэнүүдые шууд сэхээр табидаг, эб найрамдалые хамгаалдаг, Вьетнамда США-гай хэжэ байһан дайн байлдаанда эсэргүүсэн, демократическа эрхэ ба сүлөөе, өөһэдынгөө оронуудай национальна бэеэ даанхай байдалые хамгаална.

Японой Профсоюзуудай генеральна совэдэй (СОХИО) 38-дахи съезд Токиото һаяхан болоод дүүрээ. Орон доторхи эгээн томо түрүү үзэл баримталдаг проф-нэгэдэлэй съезд СОХИО-гой ойрын жэлдэ ябуулга хэхэ хараа шэглэлые 4.200 мянган гэшүүдэйнтээ зүгһөө батлаһан байна. Капиталис «уралан нарижуулгада, юумын үнэ сэнгэй түргэн хэмэлэлгэдэ эсэргүүсэн, ажалай эрхэ байдал һайжаруулхын, салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө программаар хараалагдахаһаа гадна, эб найрамдал хамгаалха, япон-американ «сэрэгэй договорые усадхахын, Окинавые дэбы түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр бусаахын түлөө тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай. Вьетнамда Америкын хэжэ байһан ээрхэг түрэмгэй ябуулгые, КНДР тушаа сэрэгэй хаата ябуулга гаргалгые делегадуул эрид шууд буруушааһан байна.

Холбоото Штадуудай, НАТО-гой талаар союзнигуудайнь империалис политикые Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци (ВФП), тэрэшэлэн олон национальна профцентрнүүд нэгэтэ бэшэ шоо үзэһэн байха юм.

Профсоюзууд—ажалшадай эгээн лэ үргэн организаци монополистнуудта эсэргүү тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэдэг гээд коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоһон уласхоорондын зүблөөнэй батлан абаһан документ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Ажалшадай эмхитэйгээр ябуулга хэдэг, ангиин талаар талархадаг газарта тэдэнэр заатагүй илалта туйладаг.

Будапештдэ октябриин 17-до нээгдэхээ байһан профсоюзуудай бүхэдэлхэйн VII конгрессдэ бэлэдхэл мүнөө бүхы түбинүүдтэ имагтал нэгэдэлэй тут доро хэгдэжэ байнхай. «Капиталай мүлжэлгэ бүхы оронуудта дэлгэрэнхэй. Эгээл иимэһээ бүхы оронуудай хүдэлмэришэдэй сүлөөрэлгын түлөө тэмсэл дэлхэйн капиталда эсэргүүсэн, хүдэлмэришэдэй хамтын тэмсэл хэһэн лэ сагта амжалта туйлажа шадаха байна.

Дэлхэйн буржуази зунайшье сагта, мүн ондоо үедэшье «забда абажа» шадахагүй гээд улам шангадажа байһан ангиин тулалдаанууд үшөө үшөө дахин лаблан гаршалжа үгэнэ.

Ю. ГРИШЕНКО,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

Олониитын эрилтээр

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй Маобидай түрмэ соо хаалгатай байһан, бундесверһээ «тэрьедэн зугадаа» гэжэ гэмнэгдэжэ арестовалагдаһан сэрэгтэ алба хэхэ гурбан арсагшадай хоёрыень Баруун Берлинэй засагаархид сүлөөдэ гаргаха баатай болобо. Гэбэшье городой засагаархид Баруун Берлинэй ёһо хуули бүдүүлигээр хазагайруулан, үшөө нэгэ шэнэ ааша гаргаа: Бонной бундесвертэ политическа шалтагаанаар сэрэгтэ алба хэхэһээ арсаһан 23 наһатай Вольфганг Остервальд гэгшые түрмэдэ хаагаа.

Сэрэгэй алба хэхэһээ арсаһан хоёр хүниие түрмэһөө гаргаһан ушар Баруун Берлинэй сенадай хуулида буса ябуулгада эсэргүү хүдэлөөнэй үргэдэжэ байһанай үрэ дүн гээд «Ди Вархайт» гэжэ газетэ заана.

Лаосые бомбодолго үргэлжэлһөөр

ХАНОЙ. (ТАСС). Американ авиаци Лаосой патриотическа хүсэнүүдэй хиналта доро байһан районуудай тосхонуудые зэрлиг муухайгаар бомбодолгоёо үргэлжэлүүлжэ байна. Самнеа болон Луангпрабанг гэжэ провинцинуудай хото городууд болон тосхон һууринууд һүүлэй үедэ илангаяа шанга бомбодолгодо ороо.

Американ авиациин июлиин 30-да добтолхо үедэ Муонбен тосхоной һургуули, хэдэ хэдэн захиргаанай байшангууд, хэдэн арбаад гэрнүүд һандаргагдаа. 40 шахуу хүн, гол түлэб һурагшад алуулаа. Американ сэрэгэйхид иимэ добтолго хэхэ үедөө химическэ зэбсэг хэрэглэнэ гээд ВИА агентство тэмдэглэнэ.

Радиоактивна үлэгдэлнүүд уһые бузарлаа

БОНН. (ТАСС). Линген хотодохи (ФРГ) атомна электростанцидахи гэнтын ушарһаа уламжалан, радиоактивна бодосууд ядерна реактор соохоо урдажа гараа. Тиигэжэ радиоактивна үлэгдэлнүүд Эмс гэжэ мүрэнэй уһые бузарлаба.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо зорюулан

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойе угтуулан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын тула Аргентинын Коммунис партиин Центральна Комитет тусхай комисси байгуулаа гээд «Нуэстра Палабра» гэжэ газетэ бэшэнэ.

В. И. Ленинэй зохёолнуудай хүсэд суглуулбари дахинаа хэблэн гаргахаар, дэлхэйн пролетариадай вождь тухай хэдэ хэдэн номуудые, тэрэ тоодо Владимир Ильичэй намтарые хэблэн гаргахаар хараалагдана. Гэхэтэй хамта, ленинскэ үдэрнүүд үнгэргэгдэхэ юм. Эдэ үдэрнүүдэй үедэ марксизм-ленинизмын асуудалнууд тушаа, Аргентинэдэхи революционно хүдэлөөндэ Ленинэй һургаалай нүлөөлһэн тухай семинарнууд болохо юм.

Венесуэлын Компартиин пленум дээрэ

КАРАКАС. (ТАСС). Эндэ һаяхан болоһон Венесуэлын Коммунис партиин пленум коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Московско зүблөөн дээрэ КПВ-гэй делегациин ажал ябуулгые тусхай резолюци соогоо дэмжэбэ. Московско зүблөөн дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд ба документнүүд коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудые империализмда эсэргүү тэмсэлдэнь нягтаруулха хэрэгые бэхижүүлгэдэ нүлөөлхэ байһаниинь дамжаггүй гэжэ резолюци соонь тэмдэглэгдэнэ. Империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй урда зүблөөнэй табиһан зорилгонууд Вьетнамай баатар зоригто арадай тэмсэлдэ талархалгые бэхижүүлгэдэ, мүнөө үеын түүхэтэ шатын эрилтэнүүдтэ харюусана. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн империализмда эсэргүү революционно хүсэнүүдтэ шэнэ эршэ зориг нэмээжэ үгөө гээд пленум тэмдэглээ.

Пленум зүблөөнэй табиһан зорилгонуудые дүүргэхые, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй бата нэгэдэлые бэхижүүлхые, империализмын ээрхэг түримхэй түсэбүүдые таһалдуулхын түлөө тэмсэхыень коммунистнуудые уряалаа.

РКП-гэй X съезд дээрэ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). РКП-гэй X съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Августын 7-ной үглөөнэй заседани дээрэ, богонихон забһарлалгын һүүлээр съездын хүдэлмэри хүтэлбэрилэгшэ РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдкомой гэшүүн Г. Стойка КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушевта үгэ үгөө. Советскэ Союзай Коммунис партиин түлөөлэгшын трибунада гаража ерэхэдэнь, бүхы зал хүл дээрээ зогсожо угтаба. Тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүд олон дахин альга ташалгаар үдэшэгдөө.

РКП-гэй X съездэ эльгээһэн КПСС-эй ЦК-гай амаршалгые К. Ф. Катушев үгынгөө түгэсхэлдэ соносхоо. КПСС-эй Центральна Комитедэй бэлэг—В. И. Ленинэй скульптурые РКП-гэй X съездэ зал соо суглаагшадай нэрьемэ альга ташалган доро тэрэ дамжуулан барюулаа. Манай хани барисаан, манай нэгэдэл, манай хүсэн ленинизмһээ эшэ үндэһэтэй гээд К. Ф. Катушев хэлээ.

Революционно трибуналай шиидхэбэри

АЛЖИР. (ТАСС). 1968 оной апрель һарада революционно Совэдэй түрүүлэгшэ Х. Бумедьендэ хорлолго хэһэн тухай хэрэг Оранда хаража үзэһэн революционно трибунал шиидхэбэри гаргаа.

Гэмнэгдэһэн А. Меллах, М. Бурезан, М. Агагена, М. Бетира гэгшэд толгойн саазада оруулха, бусад хоёрыень—бүхы наһандаа түрмэдэ хаагдаха гэһэн шиидхэбэри гаргагдаа.

12 хүн 3 жэлһээ 20 жэл хүрэтэр болзортойгоор түрмэдэ хаагдахаар шиидхэгдээ.

Патриодуудай амжалтатай ябуулганууд

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд Камрани хотодо байрлаһан американ авиабазын хэдэ хэдэн объектнүүдые миномёдоор буудаа. АП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, американ нэгэ солдат алуулаа, 99 хүн шархатаа.

Сүлөөрэлгын Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд Ньячангдахи американ сэрэгэй томо бэхилэлтые мүн лэ миномёдоор буудаа. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, хэдэн арбаад американ солдат хүлһөө буулгагдаа, хэдэ хэдэн сэрэгэй бэхилэлтэнүүд бута сохигдоо.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

☐ Эдир бэшэгшын шүлэгүүд.
☐ Будамшуугай уулзалга.
☐ **Нажар сагай уянга.**

ТАНИЛСАГТЫ: СЕРГЕЙ БАБУЕВ

Жэгүүртэ үгын hодо абажа, поэзиин үндэр сэнхиртэ ниидэн гараха дуратай шүлэгшэ хүбүүд, басагад хоног бүри олошоржо, саhан дээрэ мүртэйш hаа, саарhан дээрэ нэрэтэй болоно. Тэдэнэй тоодо Сергей Бабуев оролсоно. Холын Захаамин нютаг тухайгаа хонгёо хоолойгоор мүнөөдөө дуулахые оролдоно. Ургажа ябаhан энэ залуу нүхэрэй үгээ улам баяжуулжа, өөрынхеэрээ хурса hонороор хараhан, үзэhэн юумэн тухайгаа дуулахые оролдодогынь hайшаалтай. Сергей Бабуев нёдондо жэл арбан класс түгэсхөөд, түрэл «Победа» колхоздоо хүдэлхэеэ үлөө hэн. Эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, Улаан-Үдын багшанарай институтда орохо хүсэлэнтэй. Үндэр орьёлой оройдо гарахань тон бэрхэшээлтэй гэжэ залуу нүхэртөө ойлгуулаад, холын ниидэлгэдэ hодо нэмэжэ, үшөө эрилтэ ехэтэйгээр хүдэлхыень хүсэел.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Захаамин

1.

Шэрдэг номин хонгор
талатайш;
Шэнхинэмэ дуунай сууряатан
зэдэлхэ
Шэлдэг олон уула хадатайш,
Захаамин. Минии Захаамин!

2.

Байгал далайhаа ерэhэн
hэбшээн
Баяр зугаагаар элбэг, хүхюун,

Байдал hуудалнай дэлбэг гээшэ
Баян нютагайм улад зон.

Орьёл шулуун урда хадаарнай
Омог бүргэд дээшээ дүүлинэ.
Оюун сэдьхэлэй уян дуунууд
Орой дээгүүрнь зэдэлэн байна.

Захаамин. Минии Захаамин!

3.

Түмэн жэлдэ түлиhэн зууха
Түүдэг соо ошотон бадараа,
Түрэл нютагайм нангин түүхэ
Тала дайдаар зэдэлэн тараа.

Альган соогоо адхаhан газарни
Аба, эжымни тахиhан гуламтал,

Аялга дуугаа зэдэлүүлhэн
нютагни

Амар мэндэеэ хүргэнэл
Орондоо.
Захаамин. Минии Захаамин!

4.

Альган дээрээ тэнжээhэн
Захаамин,
Арбан найматай болгоhон
Захаамин,

Эжы, абын носооhон аргал —
Энхэ гуламта гэрэймни жаргал!
Найман зүгэй арюун шэмэг —
Нугаар дүүрэн набша сэсэг.
Тужа хүбшөөр мэлмэрhэн Зэдэ
Тунгалаг уhаар долгилно эндэ.
Захаамин. Минии Захаамин!

5.

Дайдымнай баялиг сэгнэшэгүй
баян.

Дапдаа шулуу нүүрhэн,
молибден,
Одон мэтэ гэрэлтээл вольфрам
Орьёл хадымнай үүдэн
сэлигдээд,

Хонин hүрэг, азарга адуун
Хонгор талын hормо шэмхэлнэ,

Хүхюу хүгжэм, аялга дуун
Хүдөө нютагаарни холуур
зэдэлээ.
Захаамин. Минии Захаамин!

6.

Намаатай бургааhа эмээллэжэ
унаад,

Нугаар шардайса гүйлдэдэг
сагнай,

Шугын хүйтэн горхонhоо
ундалаад,

Шууяатай сэнгүү наадаhан
наhамнай
Олон жэлнүүдэй хүлгөөтэй
hалхяар
Орхижо бидэнээ ошоол
дэгдээд.

Харин мүнөө hанахадам,
Хайшаа ниидэжэ ошооб теэд?

Элдин хонгор Захааминдаа
Эдир наhамни хаанаб даа,

7.

Хүн зонтой hаруул клубта
Хатар нааданай эбхэрээн
эхилбэ,
Буряад hайхан хатарнай
дэбхэрнэ
Булта минии үетэн, сасуутан.
— Баяр жаргалай ошон гү? —
гээд,
Багынгаа нүхэдhөө асуунаб.
Залуу нүхэдэйм хүхюу
нааданда
Замханагүй дуунууд, дуунууд.
Захаамин. Минии Захаамин!

Минии дуун

Даляа дэбин,
Дүшэн дүрбэн мундаргаар,
Газар эсхэн,
Галуун болоод ниидээлби.
Уян сагаан
Уран дүшэ шулуунhаа
Доошоо унан,
Дэлюун талаар дэгдээлби.
Мэндэ хүргэн
Мэлын сагаан нуураар
Тойрон элеэд
Тогтон доошоо буугаалби
Тунгалаг солгёо
Тужа хүбшын уhанhаа
Амсан сүршөөд.
Амгалан тэнгэридээ дэгдээлби.
Сабшамал хүхэ
Сагаан — Адхаар дабаад.
Дүүрэн уhата
Дэнжээ Зэдэдэ ерээлби.
Эльгэн үнгэтэй
Элhэн дээрэ амараад.
Сэнхир Зэдые
Сэхэ үгсэн дахаалби.
Сэлгеэ сэбэр
Сэхир голдо одоош
Даляа дэбин
Дабаа дабажа буугаалби.
Уула хадын
Уран дүшэ шулуугаа
Тойрон элеэд,
Тогтон эндэ hуугаалби.
hүн сагаан
hарьдаг мүнгэн эсэгээ
Хараад дахин
Холын аянда ниидэхэмнил.

Таляан

Дуулгата мүнгэн
Хашарhаараа
Дурым татанаш, Саяан.
Дуhал уhыш
Харахадаа
Дурлааб шамдаа, таляан.
Мүнгэн туяа
hубарюулhаар
Мүшэдтэ тэгүүлнэш, Саяан,

Мүрэн далайн
hудалаар
Горходоо дэлбэрүүлнэш,
таляан.
Нангин сагаан
Дабаандашни
Наран гэрэлтэнэ, Саяан.

Номгон хүхэ
Нуурнуудташ
Нугаhад тамарна, таляан.

Хүтэл Үндэрыш
Алхахадаа
Хүлэгни турьяа, Саяан.

Хүйтэн уhыш
Амсахадаа
Хүлгөө зүрхэм, таляан.

Үлгэн ногоон
Нугадашни
Үлөөл дурамни, Саяан.

Үргэн тогоон
Нуурнуудташни
Үлгыдүүлнэб, таляан, таляан.

ЭТЮД

ЗУНАЙ САГАЙ ЗУЛГЫДА

Нажарай hайхан сагаар, набша намаагай сэл ногоон үеэр нютаг нугаараа ябахада, яаhан зохид бэ! Хуhан тужа ойнни, үбдэг тулама үдхэн ногоогоо ургуулжархинхай, үнгын сэсэгүүдэй хатарай хүгжэмые, hэрюухэн hэбшээнэй hэршэгэнэхые шагнан шагнан, дуулим дайдыем дурдан хибэсээр шэмэглэн hунанаш даа. Эртэ нажараар энээгүүршни дуу шуугаа алдадаггүй хүхы шубуун мүнөө донгодохоёо болинхой. Орой дээгүүршни жэргэжэл байдаг бүлжамуурнуудшье дуугаа хурьанхай.

Үбhэндэ орожо байhан үе. hаяхан сабшагдаhан үбhэн ямар hайханаар хангалтанаб! Малдu үгэнгүй, өөрөө эдижэрхиhэйб гэхээр хонишухан үнэр хамарыем гасаална. Тээ саана аржылдан бодоhон бухалнуудай тэгэндэ томо гэгшын hүри бодожо, бэлшэжэ ябаhан хонид соо ороhон тэмээн шэнгеэр үзэгдэнэ. Үбhэ сабшагшадай аблан, тракторнуудай хүнхинөөн, моридой түбэрэлдөөн хиhан тужымни хаягаар дуулдажа, аали намдуун байдалые таhална хэбэртэй.

Бүри тэрэ саана хүхэрэгшэ нарhан тужые харана гүт. Үбhэнэй хорёо задаршоод хэбтэнэ. Бүри эдир залуу ябаха үедэм тэндэ бүтүү шэдхэ, шугы байhан юм. Үбhэшэдэй отог тэндэhээ холо бэшэ. Шүдэнэй хаха ташама хүйтэн уhатай горхон зүүгээрнь харьялдаг.

hанана гүт, багымни нүхэд? Энэ талаар нилээд гүйлгэлдэhэн байхабди. Нарhан тужынгаа соорхойдо ошоходоо, тэрэ балшар үеынгөө нааданние, хонгёо энеэдэтэй урилдаас эжэ эхигүй hанаадхинаб.

Мүнөө битнай тэрэл соорхойгоороо ябанаб. Тад ондоо болошонхой. Гүнзэгы, оёоргүй гэжэ бидэнэй айдаг ойн нүүршье шэргэжэ, шагайсаа гэхэр шалбааг мэтээр харагдана. Модэдто тулама үндэр ожорhо хулhан ургадаг бэшэ hаал?! Тиимэ юумэн үгы. Нүүршье хагажа, ойн соорхойдо үбhэ сабшадаг болоо хаш. Нүурай захын шэбэр соогуур нэрhэн ургажа, хүхэ тала мэтээр харагдагша hэн.

Ойн соорхойгоор алхалнаб. Нэрhэ түүнэб. Зуун жэлэй нарhан, шэнэhэдые хаража, огторгойн үндэр тээшэ шэглэhэн орой тээшэнь нюдэеэ табинаб. Эдэл нарhад бидэнэй балшар бага ябахада, залуушаг мэтэнүүд hуугаа ёhотой.

Ямар hайхан бэ, ямар арюун бэ ойн агаар! Энэ агаараар сээжэ дүүрэн амилжа, энэл дайдаар ходол ябажа байhайб гэхээр.

Хуушан түгсүүлэй хажууда ерэжэ зогсоноб. Нилээд бүдүүн. Анхандаа арьягар томо нарhан эндэ ургажа hуугаа hэн хаш. Хэндэшье илагдаха, диилдэхэгүй баатар мэтээр үбсүү сэлин, мүнхэ ногоон мүшэр, шэлбүүhэндээ хүбшын hалхи наадхуулжа hуутарнь, хэншьеб, хайрагүй хатуу нэгэн ерээд, hүхэ хюрөөгэй хурса эреэр отолжо, соорхойн нүүр тээшэ унагаагаад, юуеньшье абангүй арилшоо. Үмхи хара нүүлэ мүнөө урдам хэбтэнэ.

Гэнтэ харан сэhээм, түгсүүлэй табхар үужам нюрган дээрэhээ бороогой hүүлээрхи hархяаг ургажа байба. Ай даа! Яатараашье ургаха, ногоорхо, hалбарха дуратай түгсүүл hэмиш. Мүнөөшье түгсүүл болошоод, hүүдэр газарай шииг нойтые сүглиилжэ hиухадаа, хүбхэнэй аhаhан нюрган дээрээ үнжэгэн зөөлэхэн hархяаг ургуулха шадалтай байба ха юмиш!

Саашалнаб. hоно боргооhон хүүелдэнэ. Абаахай-«ангуушанай» татаhан дин сагаан гүльмэдэ ойлгомторгүй орошоhон батаганаан тэршэлнэ. Абаахай-«ангуушаншье» алданагүй: харайжа ерээд, «олзоёо» түргэхэн абаад саашалшана.

Ойн захада гарабаб. Үбhэшэдэй бишыхан үхибүүд наадажа сүлөөгүй. Эреэхэн платитай басаган эрбээхэйе намнан гүйнэ. Гартаа бариhан эрбээхэйнүүдынь альган дээрэhээнь ниидэжэ арилшана. Маяашаг хүлтэй хүбүүхэн эндэ тэндэhээ hүрэлдэhэн таршаануудые гайхажа, гэнтэ ниидэhэн шаарнуудай хойноо шадал соохоноо гүйжэрхинэ.

Ой соогуур ябаhаар үнишье болоогүйб. Нэгэл тамхи татахын забhар ааб даа. Үдэшын hэрюундэ минии бариха хажуур отогой hүүдэртэ үлөөтэй.

* * *

hүүдэрнүүд ута боложо, нажар сагай наран аалиханаар тонгойжо эхилбэ. Боргооhодшье хиирэшэнхэй. Унайн утаа дахаhан морид үүртайгаар турьялдан, холо бэшэхэн таршагаалдаhан тракторнууд тээшэ харан, толгойнуудаа хянсагад гэтэр үргөөд абана. Тэдэнэй олонхинь ажалhаа hал бусаа: хүлhээ сэлмээн, хүдөө талаар бэлшэхэ hанаатай аад, үдэшын боргооhондо ядалсан, унайн утаан доро зогсоно хаш.

...Үдэшын hаарал манан хүтэл тээhээ аалихан мүлхижэ эхилбэ. Сабшагдаhан мүр дээрэ мартагдаhан хажуур мэтэ зурагархан hара хада дээрэ тохиино.

Хуушан хорёогой хажууда хүбүүн басаган хоёр уулзажа, юушьеб хөөрэлдэн, урда урдаhаа сэхэ шэртэлсэхэеэ айhаншуу, уруугаа харан зогсонод. Инаг хоёр! Бү айгыт даа. Таанад мэтэ бултадаа залуу, эдир ябаhан байхабди. Тэрэл зогсоhон хорёогойтнай хажуугаар танай аханар, эгэшэнэр, эжы, абанар, бишье hарын дуулим сагаанда алхалhан байжа магадгүйбди. Эдир наhанай дуран мартагдадаггүй гээд хэлсэдэг. Зүбшье байжа болоо ха. Эдир наhанаймни hарата hунинүүд, үдэшын манан, хонхын жэнгирээн, моридой турьялдаан мүнөөшье элеэр hанагдадаг.

Нажар сагай намжаа энэ үдэшэ, hуни танай болог лэ!

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

БУДАМШУУ

ХОБУУША БАБААСАН

Нютаг бүхэндэ элдэбын хүнүүд байдаг шуу. Ажалша бэрхэ хүнүүдынь нютагайнгаа нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, бүришье алдар суутай болгохые үнэн зүрхэнhөө оролдожо ябадаг гээшэ. Тиихэдэ улаан хэлэтые урдаа оруулангүй доржогонодог, үргэлхүү заримашуул бүхы юумэ хуймадажа, hаад тойбо татажа hалахагүй. Гадна залхуу зайран, худалша хобууша хүйхэрнүүд мүн баhа дайралдаха даа. Ямаршье гэмгүй сэбэр, ажалша бэрхэ хүнүүд тухай амандаа орохысоо шал худалаар шарьяад, хоёрой хоорондо яhа хаяжа хэрэлдүүлхэдээ, тэдэнэр сэдьхэлээ ханадаг заншалтай. «Хуймаhан» хэрэгээ тиигэд тээд лэ заяандаашье дүүргэдэггүй. хүнүүдэй абяагүйхэн ябаха тума улам саашаа нэтэрээд, шал худалаар хоб тараажа, хүнүүдые хардажа мэгдэхээдэг байха юм.

Залхуу зайран, худалша хобууша хүйхэрнүүдэй нэгэн обоо бухал саарhа эрээлээд, ямаршье гэмгүй хүнүүдые хардаhан удхатай бэшэгүүдые республикын хүтэлбэрилхы газарнуудта эльгээhэн байха. Зүрхэ сэдьхэлээ хүйтэн туулгаар хуяглаhан, нюур шарайгаа нойтон шабараар билажархиhан хобуушан хүтэлбэрилхы тушаалтанай хажуугаар hэмээхэн шүргөөлдэжэ, «үлүү-hарюу» үгэнүүдые догоодохо хүсэлтэй шарайшалдаг зантай. Хожомынь hөөм дээрэ төө нэмээхэ, тиигээд хулгай нюдөөр үзүүрлэн хараха. Бэеhээ доро тушаалтай хүнүүдтэй уулзахадаа сээжэеэ хүрхылгөөд, домбогорхон уралаа шомбойлгожо, долёобор хургаа өөдэнь ёдойлгоhоной удаа:

— Байза даа, ехээр бү hүрхэйлдэгты. Улаан-Үдэhээ прокурор, «Буряад үнэнhөө» корреспондент ерэхэ, — гэжэ хэлэхэдэнь, нютагайхидынь түрүүшээр гайхалдаха

— Нохой халхай, юугээ хэлэнэ гээшэбши?

— Юу юугээ гэжэ! Байза даа, ехээр бү годооролдогты. Прокуророй ерэхэдэ ойлгохот! — гэжэ хашхардаг болобо.

— Юун прокурор гэжэ?

— Будамшууда шүбгэдүүлхэдээ мэдэхэл байхат! — гэжэ тэрэ хобуушан занаба.

Теэд тэрэ хобуушамнай хэн гээшэб? Али «нэрэгүй Нэхытэ» юм гү? Буряад оронойймнай али зүгтэ ажаhуудаг юм?

«Манай нютагта тиимэ хүн оройдоошье байхагүй. Нютагайхиднай бүгэдөөрэн үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ зон. Хоб зөөжэ ябаха сүлөөтэй саг маанадта байдаггүй» гэжэ олонхи зон хэлэхэ. Зүб даа, яахын аргагүй зүб гээшэ. Теэд?...

Хобуушанаа бэдэрхэ үедэнь үнөөхи залхуу зайран, худалша хүйхэр минии, Будамшуугай, нэрэдэ хоёрдохи бэшэгээ эльгээгээд, харюусахыем хүлеэжэ ядаhан хэбэртэй. Тон тиимэрхүү түхэлэй саарhа республикын прокуратурада эльгээгээд, прокуророй ерэхые хүлеэнэ янзатай.

Теэд тэрэ хобуушан хэн гээшэб? Хаана байдаг юм?

Харин эгээл энэ үедэ Хоринн аймагай Үдын совхозой хүдэлмэришэн нэрэтэй Бабаасан Нимаевич Цынгуев агы нүхэнэй амhарта зогсонхой, хулганаа хараашалhан бүргэд мэтэ нүхэнэй оёор уруу шэртэжэ байба. Теэд тэндэнь мүртэй юумэн харагдабагүй. Хобууша Бабаасан бүришье доройтожо, республикын прокуратурада эльгээhэн бэшэгээ дахинаа hанаад. Будамшуутай хамта нэгэ юумэ мүшхэжэ байнаб гэжэ бодобо ха. Тэрэнэй хажууда прокуроршье, Будамшуушье байгаагүй, харин үнөөхи агы нүхэнэй оёортохи бүшэмэг үрмэдэhэн соо нэгэ юумэн пишаганажа hалабагүй.

— Аhаа, одоошье зэмээ амсахат. Үнгэржэ ерэхэдээ энэ хулганаашье зоргоороо годоордог болоо. Аяар долоон машина тухай обёос дууhыень сэмэжэ таргалаад, бухиндаагаа гаргажа, пишаганалдажа байна ха. Аяар долоон машина хүрэнгын обёос тоог дээрэ гутаагаад, хоргуу газарта асаржа адхаа бшуу, — гэжэ хамар доронхоноо шэбэнээд, хобууша Бабаасан совхозойнгоо гурбадахи отделениин таряалангай тоог тээшэ hалирба.

Өө мөөгүй болотороо сэбэрлэгдэhэн тоог дээрэ амиды юумэн дайралдабагүй. Муу юумэндэ дуратай Цынгуев «хулгайшанай» ула мүрые заатагүй олохоб гэhэн түхэлтэйгөөр хооhон тоог хэды дахин тойрожо, үнөөхи агы нүхэн тээшэ галгиба.

«Аяар долоон машина хүрэнгын обёос энэ нүхэ уруу хаяа hэн. Энээн тухайдань прокуратура мэдэнхэй. Будамшуудашье бэшээб. Теэд мүнөө нэгэшье орооhон харагданагүй. Гайхалтай, али газартаа шэргэжэ орошоо юм гү? hэ, юугээ дэмыржэ байнабиб. hунииндөө, унтаха hамбаандам, зарим габшагай хүнүүд мэшээглээд, амбаартаа обойторнь адхаа ёhотой» гэжэ тэрэ сэдьхээд, нютаг тээшээ алхалба.

Хобууша Бабаасан гэртээ орохоо яарабаггүй. Үмсэдөө гахай баридаг айлнуудай хашаа руу шагаахадань, аяр шара обёос жажалжа байhан гахайнуудшье харагдабагүй. Хара бууhан хобуушан урдань хэнтэй хэрэлдэhэнээ hанажа, тэрээн тухай хуурмаг саарhа эрээлхэ хүсэлтэй гэртээ аахилан ерэбэ.

— Бабаасан... ши-ши, оромоо алдаhан тоолхогүй эрэ хаш даа. Эшхэбтэр гээшэнь, — гэжэ hамганиинь, Цырма Рабжаева, сухалдашаба.

— Заа, заа... Хэлэ даа, мухаа, юун болооб? — гэжэ Бабаасан зорёолбо.

— Ямаршье зэмэгүй хүнүүдые юундэ худалаар харданабши. Оройдоо эшхэбтэр гээшэнь!

— Юу худалаар гэжэ? Улаан-Үдэhөө прокуророй, «Буряад үнэн» газетэhээ корреспондентын ерэхэдэ тад ондоохоноор дуугархал байхат, — гэжэ хобуушан бабанаба.

— Тиихэдээ бишни аяар долоон машина хүрэнгын обёос нүхэ уруу хаялсаhан болоно гүб?

Совхозойнгоо ноёдые, ажалша бэрхэ нютагайхидаа, hамгаяа шал худалаар хардажа, худал хуурмаг бэшэг бэшэhэн Бабаасан гансата абяагүй болоодхибо.

Долоон хоног, арбан хоног, тиигээд hара үнгэрбэ. Хобууша Бабаасан тархидаа элдэбын түсэбүүдые шаажа, муухай гэгшын зүүдэ манажа hалабагүй. «Бухы хүнүүд мэхэшэ, хулгайша, харин би гансаараа үнэн сэхэ хүн гээшэб» гэжэ hанадаг хобуушан совхоздоошье мүртэй хүдэлдэггүй, тоогто кладовщигаар хүдэлдэг hамганайнгаа хүзүүн дээрэ хүльбэржэ, хүйhэндөө нёлбожо хэбтэдэг.

Уданшьегүй республикын прокуратураhаа бүлэг түлөөлэгшэд, Хоринн аймагай Үдын совхоздо ерэжэ, гурбан үдэрэй туршада обоо бухал саарhануудые онгилбо. Теэд агы нүхэ руу хаягдаhан долоон машина тухай обёос хаанашье олдобогүй.

Хобууша Бабаасанние дахуулаад, үнөөхи нүхэндэнь ерэбэ. Эндэшье тахяагай тоншохо орооhон олдобогүй. Хүрзөөр онгилоодшье туршаба. Пэсхытэрээ ургаhан үрмэдэhэнhөө ондоо юумэн байбагүй.

— Та, Цынгуев, урданьшье худал хуурмагаар хүнүүдые хардаhан байнат. Теэд мүнөөшье баhа тиигэхэ гээ гүт? Үнгэржэ ерэхэдээ hамгаяа шал худалаар зааhан байнат. Юундэ тиигэнэбта? Долоон машина обёос хаяhыень нюдөөрөө хараа hэн гүт? — гэжэ прокурор асууба.

Бабаасан Нимаевич Цынгуев гэгшэ ямаршье зэмэгүй хүнүүдые үнэхөөрөөшье шал худалаар хардажа, бухы нютагаа худхажа хуймажа байдаг.

Би, Будамшуу, hаяшаг Үдын совхоз ошоhон, хүн зонтойнь хөөрэлдэhэн байнаб.

1929 онhоо КПСС-эй гэшүүн **Б. Ц. Бабудаев:** тоог сэбэрлээд, долоон машина шорой абаашажа хаяа hэмди. Тэндэмнай тахяагайшье тоншохо орооhон үгы бэлэй. Харин энэ Бабаасан гээшэмнай үнэхөөрөө бидаатай хүн даа. Хүн зондо амар заяашье үзүүлхэгүй, худал хуурмагаар бэшэжэл байдаг. Тэрэнэй нэгэшье бэшэгтэнь бү үнэншэгты.

Совхозой 3-дахи отделениин бухгалтер **Ж. Б. Бадмаев:** Бабаасан гээшэ бүхы юумэндэ оролсожо, муу юумэ бэдэржэ ябадаг хүйхэр. Тэрэнэй нэгэшье үгэдэ этигэхээр бэшэ. Хобууша, худалша гээшэнь аргагүй. Нютагайхидайнгаа дунда нэрэ хүндэеэ үни хада алдаhан амитан.

Совхозой таряанай складые даагша **Д. Х. Цыренова:** Бабаасанай hамган тоог дээрэ кладовщигаар хүдэлдэг. Тиихэдэ Бабаасан өөрөөшье тоог сэбэрлэлсэhэн, шоройень хаялсаhан байха. Хаража, мэдэжэ байhан аад, шал худалаар хүнүүдые хардахань гайхалтай. Тиихэдэ прокуратурынхид дэмы сагаа гээгээ, газетэhээшье ерээ. Хөөрэлдэhэн хүн бүхэн Бабаасан тухай иимээр хэлэhэн байна.

Бабаасан Нимаевич Цынгуев наhатайшаг боложо ябаhан хүн гээшэ. Ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ совет хүнүүдэй дунда ябаhан аад, хайшан гэжэ худал хуурмаг хоб тараажа, хүнүүдые хүлгүүлжэ, хэрүүл шууяа үүдхэжэ hураа хүн гээшэб. Хобууша Бабаасанай хазагай ябадалые нютагайхидынь hайса мэдэдэг. Теэд мүнөө болотор хизаарлангүй hанаа амархаар хандадагынь гайхалтай. Иимэ хобуушад хүн зонние хүлгүүлхэhээ, hанааень зобоохоhоо, зондо тодхор татахаhаа ондоо юумэ хэдэггүй ха юм. Совет хүнүүдэй дунда иимэ хобуушад бү байг лэ!

БУДАМШУУ.

СЭНХИ[Й] ЭКРАНУУД

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА минутаhаа «Старт милли... hэн залуушуулда зор... дамжуулга. 14.30 минута... хүрэтэр Москваhаа ... **УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:** «Неделя» гэhэн hүүлэй... программа. 20 часhаа 20.30 минутаhаа 01.00 ... тэр Москваhаа дамжуулга

ПРАВДА БУРЯ[ТИИ] МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕ[Р]

Нэгэдэхи хуудаhанда: ... шоной ажал харюусалга... hэн түрүү бэшэг. Рес... колхоз, совхозуудта тэ... лэдхэлгын ябаса тухай ... нууд. ТАСС-ай мэдээсэл...

Хоёрдохи хуудаhанда: ... уулзахаяа хүсэнэбди» ... Синегридовэй статья. Т... доторнай. «Мүнөөдэрэй ... зорилго» гэhэн Ю. Убее... респонденци.

Гурбадахи хуудаhанда: ... нөөдэр — физкультурнигуу... хэсоюзна үдэр» гэhэн ... доро материалнууд. Х... наhаа абтаhан мэдээсэл...

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ... хэнэй шэмэг, нюдэнэй х...

Саг[ай] уларил

Улаан-Үдын авиаметст[анциин] дээсэhэнэй ёhоор, мүнөөд[эр] ... лика доторнай бага зэрг[э] ... шэг байха, бороо орохог[үй] ... нютагуудта манатай бай... хойто зүгhөө hулаханаар ... Баунтын аймагта 16—2... нютагуудта 21—26, У... hуниндөө 6—8. үдэрын ... градус дулаан байха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редак[тора]— 82-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленно[сти и] строительства—61-25, советского строительства и быта—... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] информации—34-05, общественная приёмная—56-62, [...] бюро—57-33, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [Совете] Министров БурАССР.

Н-02689. Зак. №[...]